

2021
Nr. 1/5

Reformatų žinia

LIETUVOS EVANGELIKŲ REFORMATŲ KONSISTORIJOS APŽVALGINIS LEIDINYS

Jie giedojo naują giesmę, skelbdami:

Vertas esi paimti knygą ir atplėsti jos antspaudus, nes buvai nužudytas ir atpirkai Dievui savo krauju žmones iš visų genčių, kalbų, tautų ir giminių. Iš jų Tu padarei mūsų Dievui karalystę bei kunigus, ir jie karaliaus žemėje.

/Apr 5,9-10/

TURINYS

Viršelio kompozicija dail. Aušrinės Bareikytės Čižikienės

Kun. R. Stankevičius	Kristus gyvas!	3
A. Naktinis	Velykos	3
	Getsemanės alyvmedžiai	4
	Palestinoje Dievas pagerbė šį alyvmedį	4
	Al-Walaja yra dideliame pavojuje	5
H. Lahayne	Laisvė ir lygybė	6
P. S. Šony's	Jūsų vaikai šventi – ką tai reiškia?	8
H. Lahayne	Reformacija Didžiojoje Britanijoje	10
E. van Dalen	Dosnumo istorija	13
A. Arlauskienė	Reformatas Bronius Skiauterė ir jo darbai Vilniuje	14
V. Dagilienė	Petras Grynas	18
K. Pulokas	Prieš 245 metus gimė Liudvikas Rėza	20
D. Gudliauskienė	Jokūbas Morkūnas – LDK kultūros veikėjas	22
	Paminklas Reformacijai Vilniuje	23
	Latvių ir lietuvių sienai – 100 metų	24
	Prof. J. Y. Simpsono kalba	24

Ivykių apžvalga

Sveikiname LRIKD Garbės pirmininką Sigitą Kregždę	25
Dovana chorinės muzikos mylėtojams	25
Valdovų rūmuose – kunigaikščių Radvilų medaliai	26
Naujos ekspozicijos Kėdainiuose	27
Į VDU sugrįžo bronzinė Atminimo lenta	27
Kauno bažnyčia	27

IŠĖJĘ AMŽINYBĖN

	Zelma Mikalajūnaitė-Jodinskienė	28
	Dalia Januševičiūtė-Girdvilienė	29
G. Mikalajūnienė	Tas laikas	29
K. Lukėnas	Ekumeninės savaitės Lietuvoje apžvalga	30
	LEBB žiemos Sinodas	31
	LERB Informacija	31

Kristus gyvas!

Jeigu esame mirę su Kristumi, tikime ir gyvensiū su juo /Rom 6,8/.

Mieli tikėjimo namiškiei, broliai, seserys Kristuje,

džiaugiuosi galėdamas kreiptis į Jus Velykų laike. Krikščionis Velykas išgyvena labai įvairiai. Jos, tikriausiai, pačių didžiausių kontrastų laikas. Didįjį Penktadienį nukryžiuojamas Kristus. Baisi, be galo skausminga mirtis ant kryžiaus. Nežinia ir laukimas. Tuštuma be Viešpaties. Ir Velykos – Kristus gyvas! Jis prisikėlė!

Kokios nuotaikos buvo Kristaus mokinių, Jo amžininkų, Prisikėlimo liudytojų tuo metu, tuo laikmečiu? Be abejo kitokios nei šiandien. Ir tikriausiai žymiai aštresnės, žymiai gilesni išgyvenimai, – be išskirtinių vaišių, iškilnių, koncertų, bet su ką tik prisikėlusiu Kristumi, gyvuju Gelbėtoju, kuris ką tik buvo pasmerktas, kankinamas, nužudytas.

Pernai Velykos Lietuvoje ir tikriausiai visame pasaulyje buvo kitokios – pilnos nežinios dėl artimos ateities ir pasitikėjimo prisikėlusiu Kristumi.

Šiometinės Velykos taip pat mums atneša daug nežinios – kitokios nei pernai, bet ir pilnos Vilties, kurią, vėlgi, garantuoja prisikėlęs Kristus. Gal būt mes geriau pažinome mus užklupusį virusą, klatingą ligą, kuri jau ne tokia baisi, kaip prieš metus, nes ją pažinome, tačiau ar per šiuos metus geriau pažinome Kristų?

Tik Juo pasitikėdami galime drąsiai išgyventi pandemijas ir negandas, ligas ir nelaimes. Pasitikėdami prisikėlusiuoju Kristumi, džiaugiamės ir mažomis pergalėmis, ir didele viltimi – Amžinojo gyvenimo viltimi.

Velykų laikas – pirmiausia mirties laikas. Ką mums reiškia Kristaus mirtis? Kaip Kristaus mirtį galiu tapatinti su savąja? Šioje vietoje verta cituoti *Pauliaus laiško romiečiams* eilutes: **Jeigu esame mirę su Kristumi, tikime ir gyvensiū su juo.** (Rom 6,8). Kristaus mirtis veda mus į gyvenimą, kitą, teisingą ir pilną, prasmingą ir džiaugsmingą. Šiandien, prisimindami Kristaus baisią mirtį, visgi galime džiaugsmingai švęsti Jo Prisikėlimą, galime švęsti Pergalės prieš mirtį dieną. Švęskime Pergalės dieną prieš mirtį ir prieš nuodėmę. Kristus gyvas!

Jėzus gyvas, taip pat aš

Būsiu gyvas jo galybe;

Iš mirties mane išves

Jis į amžiną linksmybę.

Mano kūną peršvies jis;

Tai mana tvirta viltis.

[1942 m. Evangelikų giesmynas su maldomis, 64 giesmė, 1 posm.]

Gen. superintendentas kun. R. Stankevičius

VELYKOS

*Aukščiausiasis Žodį
Žmonijai tesėjo –
Aplankė mus Dievo Sūnus.
Atėjęs į žemę
Žmonių Atpirkėjas
Parodė į Dangų kelius.*

*Plačiai po pasaulį
Varpai nuaidėjo –
Velykos jau džiugina mus.
Šiandien Dievo Tėvo
Sūnus prisikėlė
Kentėjęs už nuodėmes mūsų.*

*Velykas pajuskim
Širdį, atsibuskim
Ir tapkime Dievo vaikais.
Mes prašome Jėzaus
Suteikti palaimą,
Apšviesti vilties spinduliais.*

*Kaip džiaugiasi siela –
Dabar aš ne vienas,
Man Jėzus Vadovas tebus.
Šioj žemės kelionėj
Jam širdį aukosiu,
Tešviečia džiaugsmingai dangus!*

Alfredas Naktinis

Getsemanės alyvmedžiai

2021 metų pirmąjį „Reformatų žinia“ viršelį puošia nuotrauka su Getsemanės sodo alyvmedžiais.

Getsemanės sode augančių alyvmedžių amžius siekia labai senus laikus. 2012 metais Vatikano radijo užsakymu Italijos Nacionalinio Tyrimų Centro ekspertai tyrė Jeruzalėje, Getsemanės sode, augančius medžius ir nustatė, kad kai kurie sode augantys alyvmedžiai yra išlikę dar nuo Kristaus laikų.

Getsemanės sode iš viso auga aštuoni alyvmedžiai. Italų mokslininkai patvirtino, kad visi aštuoni medžiai yra sveiki. Bėgant amžiams, jų nepaveikė nei virusiniai, nei bakteriniai kenkėjai. Trijų alyvmedžių kamienai yra devynių šimtų metų senumo, tačiau šaknys – kur kas senesnės.

Sodas yra viena iš svarbiausių Kristaus kančios vietų, lankomas maldininkų iš viso pasaulio. Evangelijose pagal Joną, Matą rašoma, kad Jėzus, po Paskutinės Vakariinės, su savo mokiniais nuėjo į anapus Kedrono upelio buvusį sodą. Ten Jėzus visą naktį meldėsi, ten buvo išduotas ir suimtas.

Šalia alyvmedžių yra gausiai maldininkų lankoma Visų Tautų arba Agonijos bazilika. Dabartinę baziliką 1924 metais pastatė architektas Antonio Barluzzi. Nors yra žinoma, kad Alyvų kalne, šalia Getsemanės sodo, bazilika buvo pastatyta jau IV amžiuje. *Getsemanė* aramėjiškai reiškia *aliejaus spaudykla*. Aplink augo daug alyvmedžių. Iki mūsų dienų išliko tik dalis I-e amžiuje sodintų alyvmedžių, menančių Jėzaus kančios kelio pradžią.

Inf. Reformatų Žinia

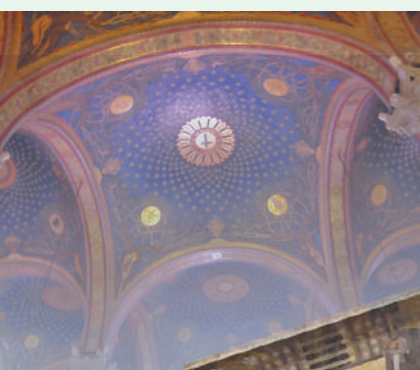
Palestinoje Dievas pagerbė šį alyvmedį

Sakoma, kad šis didžiulis alyvmedis šalia Betliejaus yra vienas seniausių pasaulyje, skaičiuoja jau keletą tūkstančių metų. Priekyje stovi Abu-Issa. Foto: Annelies Wiebenga/WCC

Kaip jūs negalite gyventi be vandens, taip alyvmedžių aliejus yra tas pats mums – alyvmedis yra mūsų gyvenimas, – aiškina besišypsantis Abu-Issa, stovėdamas po pagarbią baimę keliančiu 13 metrų aukščio alyvmedžiu. Jo šakų skėtis skleidžiasi virš al-Walaja kalvų, tuoj pat į šiaurę nuo Betliejaus.

Medis, sakoma, esantis vienas seniausių pasaulyje, keleto tūkstančių metų amžiaus. Nors jo tikslaus amžiaus sužinoti neįmanoma, nėra abejonės apie medžio gilią dvasinę reikšmę

aplinkinėms bendruomenėms: *Šis medis yra svarbiausias Palestinoje, yra šventas. Dievas pagerbė šį alyvmedį. Mes – palestiniečiai – laikome šį medį mūsų simboliu. Jis atlaikė visus gamtos ir žmogaus poveikius, turėjusius įtakos jo gyvavimui, – paaiškino Abu-Issa.*

Daug žmonių ateina pasimelsti po šiuo medžiu, gaudami palaiminimą, pasirinkdami nukritusių lapų kaip atminimo dovanų. Abu-Issa buvo savo šeimos išrinktas jau trečios kartos šio medžio prižiūrėtoju. Niekas negali apsilankyti prie medžio be jo, tačiau jis trokšta kviesti visų tikėjimų žmones džiaugtis medžio palaiminimais.

Kai smogė COVID-19 pandemija, medį aplanko nebedaug lankytojų. Abu-Issa nori pakviesti daugiau lankytojų, kai tik COVID-19 apribojimai leis: *Šis medis yra tiek pat svarbus, kaip Kristaus gimimo bažnyčia ar Aqsa mečetė. Visos tautos turėtų rūpintis medžiu, nes jis yra palaiminimas iš Dievo, – mąsto Abu-Issa.*

Medis vietinei bendruomenei yra ir svarbus pajamų šaltinis, ir yra vertingas kaip *lobis*, kuris duoda labai daug aukščiausios kokybės alyvuogių ir aliejaus. Iš jo daugybės senų kamienų teka kvapios, aliejingos sultys – gyva duoklė tiek medžio amžiui, tiek jo gyvybės pilnatviškumui.

sprendimai nugriauti 70 namų al-Walaja'oje, o neseniai patvirtintas planas plėsti greta esančią gyvenvietę – tikrai padidins ir dabar jaučiamą spaudimą gyventojams.

Visame Vakarų Krante daug palestiniečių susiduria su panašia grėsme, kai naujakuriai nuolatos pjauna alyvmedžius ir neduoda ramybės žemdirbiams. Paklaustas apie naujakurių keliamus puldinėjimus, Abu-Issa paaiškino, kad to čia dar nebuvo, tačiau senasis alyvmedis yra pavojingai arti skiriančiojo barjero – tik už 20 metrų, ir galėtų būti pažeistas per puldinėjimus ateityje.

Medis vietinėms bendruomenėms lieka vilties ir gebėjimo greitai atgauti fizines bei dvasines jėgas simboliu, ir, paklaustas apie jo ateitį, Abu-Issa atsakė: *Viskas yra Dievo rankose. Mes liekame čia ir tikimės geriausio bei meldžiame taikos Šventojoje Žemėje. Ši žemė yra Dievo Žemė. Vieną dieną Jis suteiks teisingumą visoms tautoms.*

www.oikoumene.org/feature-stories/in-palestine-god-honored-this-olive-tree

Išvertė dr. Povilas A. Jašinskas

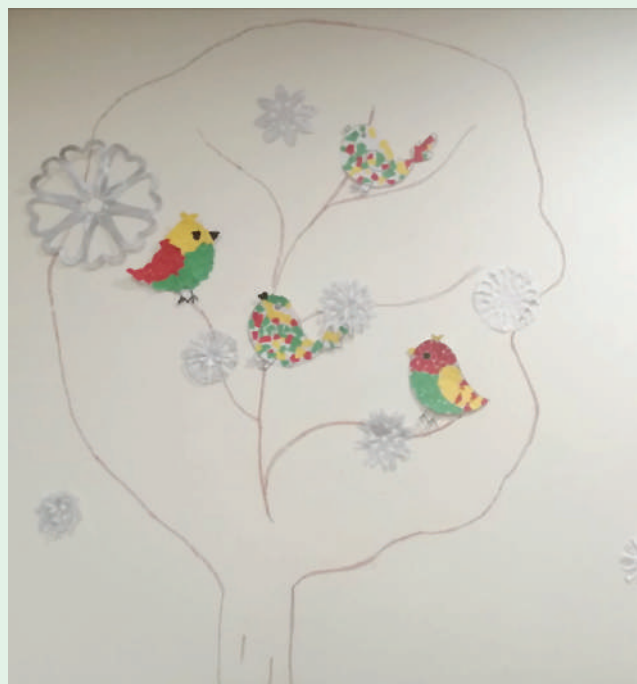
Senasis alyvmedis yra šalia barjero, kuris skiria Izraelį nuo Vakarų Kranto. Palestiniečių kaimo al-Walaja gyventojai yra susirūpinę, kad jų žemė nebūtų aneksuota ir netaptų „Didesniosios Jeruzalės“ dalimi.

Al-Walaja yra dideliame pavojuje

Visiškas kontrastas puikiam al-Walaja peizažui – skiriantysis barjeras, kertantis šlaitą, atkirsdamas al-Walaja gyventojus nuo jų žemės: *Kaip al-Walaja gyventojai, mes patyrėme žemės praradimą. 1948 metais mes praradome tūkstančius dunamų (1 dunamas = 0,1 hektaro) žemės, kuri daugiausiai buvo naudojama žemdirbystei, ir ten buvo 25 šaltiniai. Šiandien šis skiriantysis barjeras supa kaimą, o al-Walaja žemėse yra Har Gilo gyvenvietė, kuri plečiasi, – sako Abu-Issa.*

Gyventojai yra susirūpinę, kad jų žemė nebūtų aneksuota ir netaptų Didesniosios Jeruzalės dalimi. Yra priimti

Su Lietuvos Respublikos
Nepriklausomybės paskelbimo –
Vasario 16-ąja ir Jos atkūrimo –
Kovo 11-ąja džiaugsmingai,
linksmi reformatus sveikina Vilniaus
krikščioniško vaikų darželio auklėtiniai

Paminklas Žuvusiems dėl Tėvynės Kaune

LAISVĖ IR LYGYBĖ

Ištrauka iš „**O viešpats turi Viešpatį...**“: Religija demokratinėje visuomenėje – iš reformatų perspektyvos (Naujasis Židinys-Aidai, 2008/11-12)

Laisvė

Krikščionių tikėjimas yra laisvės tikėjimas. Reformuotoji krikščionybės tradicija pabrėžia ne absoliučią laisvę daryti kas patinka. Turime nepamiršti Kūrėjo – kūrinio perskyros. Tik Dievas yra *absoliučiai* laisvas. Joks gyvas ar negyvas daiktas negali Jo suvaržyti. Žmogus yra laisvas Dievo valdžioje ir santykiuose su Dievu.

Jonas Kalvinas pirmiausia pabrėžė dvasinę laisvę, kurią turi krikščionys. Dievas kaip aukščiausiasis Valdovas veikia tiesiogiai žmonių širdyje, kurdamas tikėjimą ir naują gyvenimą. *Todėl Dievas, kuriam priklauso išgelbėjimo ir sunaikinimo galia, turi būti pripažįstamas vieninteliu sielų Karaliumi.* Jis vienintelis turi valdžią mūsų sieloms (J. Kalvinas *Institutio*, t. IV, sk.10, 8).

Dievas vykdo šią valdžią ypač per savo Žodį, Šv. Raštą (t. IV, 10, 30). Tai reiškia, jog Bažnyčia neturi teisės ką nors įsakyti *be* Dievo žodžio įgaliojimo (*Institutio* t. IV, 10, 7). Todėl krikščionis yra laisvas nuo visų nebiblinių įstatymų ir tradicijų, kurias sugalvojo žmonės. Kalvinas griežtai kritikavo Bažnyčios vadovus, kurie *prievarta... lyg tiironai prislegia [tikinčiųjų] sąžinę.* Tiktai Kristus yra karalius Bažnyčioje, o krikščionis *valdo tik vienintelis laisvės įstatymas – šventasis Evangelijos žodis. Mūsų sąžinė turi tenkintis ne žmonėmis, bet tik Dievu* (*Institutio* t. IV, 10, 5; taip pat žr. *Vestminsterio išpažinimas*, 20, 2).

Šie principai yra svarbūs politiškai. Valstybė irgi neturi viešpatauti žmonių sąžinei ir sielai. Vienintelis Dievas gali reikalauti *absoliutaus* paklusnumo. Abraomas Kuperis (1837–1920), kur kas išsamiau už Kalviną rašęs apie laisvę, valdžią ir valstybę, savojoje esė *Sphere Sovereignty* (liet. *Sferos suverenitetas*) sušunka: *Štai kur didingas laisvės principas! Šis tobulas nenuodėmingo Mesijo suverenumas tuo pat metu tiesiogiai paneigia ir meta iššūkį visam absoliučiam suverenumui tarp nuodėmingų žmonių žemėje..*

Kuperis dažnai primena principą, kad *valdžia žmonėms negali kilti iš žmonių.* Esama valdžios tarp žmonių, bet visa valdžia yra *išvestinė*: „Žmogiškoji laisvė yra saugi, vadovaujama Žmogaus Sūnaus, patepto Aukščiausiuoju Valdovu, nes kartu su valstybe visos kitos gyvenimo sritys pripažįsta iš Jo kylančią valdžią – tai yra turi suverenią valdžią savo srityje“ (*Sphere Sovereignty*). Vyrai ir moterys turi valdžią ir galią tarp savęs, nes jos yra suteiktos Dievo – kai kuriose srityse ar sferose, kaip sako Kuperis, ir su tam tikrais apribojimais. Pats Dievas nustatė socialines sritis,

kurios yra *tiesiogiai pavaldžios jam.* Tai sritys – šeima, verslas, mokslas, menas ir pan., – kurios už savo buvimą yra skolingos ne valstybei ir kurios kildina savo gyvenimo įstatymą ne iš valstybės viršenybės, bet paklūsta aukštajai valdžiai savo pačių širdyje. Šeimoje esama valdžios ir tam tikros galios struktūros. Kadangi Dievas nori, jog viskas taip būtų, ir nustato tėvų valdžios ribas.

Valstybės pareiga yra *saugoti šių sričių laisvę*, ginti jų santykinę autonomiją. Tik bėda ta, kad „kiekviena valstybinė galia linkusi į visas laisvės žvelgti įtariai“ (*Sphere Sovereignty*). *Laisvei kyla pavojus tada, kai piliečiams stinga išdidumo, o valstybei stinga ribų,* – sakė Kuperis. Jis pranašiskai numatė centralizacijos keliamą pavojų: *Negalima, kad Valstybė pasidarytų lyg aštuonkojis, užsmaugiantis visą gyvybę. Ji privalo užimti savo vietą, ant savo šaknų, tarp visų kitų miško medžių, ir taip ji privalo gerbti ir palaikyti kiekvieną gyvybės pavidalą, nepriklausomai augantį savo šventoje autonomijoje* (*Stone Lectures*).

Abraomas Kuperis

(Abraham Kuyper, 1880-aisiais Nyderlanduose įkūrė Laisvąjį Amsterdamo universitetą, 1901-1905 m. Nyderlandų Ministras Pirmininkas, teologijos daktaras, politikas, žurnalistas ir vienas iš neokalvinizmo judėjimo vadovų.

Kuperio įsitikinimu, pagrindinė problema yra Dievo nepaisymas. Jei kuri nors iš sričių nesusivokia esanti Dievo valdžioje, ji linksta uzurpuoti pernelyg daug galios, o tai darydama, suvaržo kitų sričių laisvę. Kuperis labai kritikavo Prancūzų revoliuciją, kuri „nepaiso Dievo“ ir „nukirsdino karūnuotą valdovą, kad galėtų karūnuoti žmonių valdovą“ (*Stone Lectures*). Kuperio nuomone, tai buvo „siaubą keliantis įvykis, gimęs iš laisvės troškulio, o kartu ir iš neapykantos Mesijui, tik dar labiau suvaržęs laisvę“. Viskas baigėsi tuo, jog „laisvė vėl suteršė savo vardą, ir antrą kartą pavienis suverenumas pagrasino praryti visus kitus suverenumus“ (*Sphere Sovereignty*).

Kuperis neigė, jog tautos suverenumas yra demokratiją grindžiantis pamatas. Jis pabrėžė, kad jeigu „grupė žmonių sutarties būdu, savo pačių teise privers jus paklusti savo artimui“ (*Stone Lectures*), tai atves prie stipriausiojo valdžios ir sumažins laisvę.

Bet negalime suversti kaltės tik valstybei. Kuperis suvokė, jog problemos esmė yra ir pačių piliečių požiūris: „Didžiausias

kaltininkas yra pilietis, kuris pamiršta savo pareigą, švaisto jėgas nuodėmės ir juslinių malonumo miegui ir taip praranda savo iniciatyvos galią“ (*Sphere Sovereignty*).

Jei mūsų nevaldys Dievas, tada valdys tironai, – sakė Viljamas Penas (1644–1718), Pensilvanijos įkūrėjas. Bet kas šiandien yra tie tironai? Pernelyg galingos valstybės pavojus niekur neišnyko. Jei valstybė kontroliuos ekonomiką ir šeimas, kaip socialistinėse ar komunistinėse šalyse, tada mes būsimė „kelyje į vergovę“, kaip tokio pavadinimo knygoje teigė ekonomistas Friedrichas Augustas von Hayekas (1899–1992). Kuperis nebuvo socializmo draugas, bet jis nebūtų pritaręs ir *laissez-faire* kapitalizmui, kokį dažnai matome šiandien. Nemažiau rimtas negu valstybės dominavimas yra „juslinių malonumų“, vartotojiškumo ir diktatūros pavojus kone visiškai globalizuotoje ekonomikoje.

Lygybė

Mes nesame Dievas, esame sukurti. Bet Dievas mus sukūrė aukštesnius už visus kitus kūrinis. Žmonės yra vieninteliai, sukurti pagal Dievo paveikslą, Jo panašumą (Pr 1, 26–27). Visa mumyse – protas, judesiai, valia, netgi kūnas – tam tikra prasme yra Dievo atšvaitas. Šis Dievo paveikslas priklauso visiems žmonėms, visoms rasėms. Vyras ar moteris, juodaodis ar baltodis, neįgalus ar sveikas, negimęs ar arti mirties – Biblija niekada nė vienam neužgina orumo būti sukurtam pagal Dievo paveikslą. Amerikos Nepriklausomybės Deklaracija (1776) sako: *Laikome savaime suprantama tiesa, kad visi žmonės yra sukurti lygūs...* Mes ne tik gimėme lygūs; mes esame *sukurti lygūs* Dievo.

Prieš patyrinėdami kai kurių šių principų taikymą, turime aiškiau nusakyti lygybę. Tai, kad esame sukurti lygūs, nereiškia, jog esame lygūs visomis prasmėmis. Žinoma, žmonės skiriasi daugybe būdų. Galėtume sakyti ir taip, kad esame sukurti skirtingi. Lygybė yra teologinė, socialinė ir politinė sąvoka, bet jos nevalia išplėsti iki „egalitarizmo“ – kuo daugiau lygybės kiekvienoje gyvenimo srityje. Clive'as Staplesas Lewisas vienoje savo esė išmintingai pastebėjo: *Lygybė (už matematikos ribų) yra grynai socialinė sąvoka. Ji taikoma žmogui kaip politiniam ir ekonominiam gyvūnui. Dvasios pasaulyje jai nėra vietos. Grožis nėra demokratiškas... Dorybė nėra demokratiška... Tiesa nėra demokratiška... Politinė demokratija bus pasmerкта, jei mėgins plėsti lygybės reikalavimą į šias aukštesnes sritis (Democratic Education).*

Nuo XX a. antros pusės mes šią politinę lygybę laikome tarytum savaime suprantamu dalyku. Bet istorijoje lygybės idėja buvo svetima – buvo paplitusi visiškos nelygybės sąvoka. Asirijos karaliaus Ašurbanipalo karūnavimo himnas, sukurtas VII a. pr. Kr., byloja: *Teisivyraus Ašure santarvė ir taika! Dievas Ašuras yra Karalius, tikrai, Ašuras yra Karalius! O Ašurbanipalas yra Dievo Ašuro paveikslas!* Vienintelis karalius yra dievo paveikslas. Bibliniame pasakojime apie pasaulio sukūrimą ši sąvoka iš esmės pakeičiama – ir sudemokratinama: *kiekvienas* žmogus yra sukurtas pagal Dievo paveikslą.

Konkretūs karaliaus išaukštinimo rezultatai aiškiai matyti ištikimybės priesaikoje, kurią visi imperijos subjektai (tarp jų ir žydai) turėjo duoti Ašurbanipalui 672 m. pr. Kr. Dešimtame skirsnyje sakoma, jog monarcho nevalia kritikuoti, jog bus pranešta apie kiekvieną neigiamą žodį jo atžvilgiu. Reikalaujama absoliučios ištikimybės. Asirai nebuvo išimtis. Senovės laikais valdovas buvo daugiau negu žmogus ir stovėjo aukščiau už visus kitus – jis buvo tarpininkas tarp dievų ir žmonių. Jis pats buvo dievas arba pusdievis, arba bent be galo išaukštintas

žmogus. Egipto faraonas irgi buvo laikomas dievu ant žemės, tegu ir ribotu.

Izraelyje visiškos ištikimybės objektas buvo ne valdovas, o Dievas. Biblinis monoteizmas, pasak vokiečių egiptologo Jano Assmanno, *išganymą padarė tik Dievo darbu ir taip pašalino jį iš žemiškų institucijų įtakos sferos (Die Mosaische Unterscheidung)*. Monarchas turėjo paklusti Dievo ir įstatymo valdžiai. Radikaliai nauja Senojo Testamento mintis buvo visų lygybė teisme ir prieš įstatymą.

S. Rutherfordas

Deja, ir judaizmas, ir krikščionybė daugybę kartų tai pamiršdavo. Tik XVII a. lygybės principas buvo iš naujo atrastas, o reformatų mąstytojai tęsė izraelitų tradiciją. Čia reikia paminėti didįjį škotų kalvinistų teologą Samuelį Rutherfordą (1600–1661), kurį galima teisėtai vadinti vienu moderniosios demokratijos tėvų. Rutherfordas buvo vienas iš Vestminsterio Susirinkimo (1643–1647), parengusio Išpažinimo tekstą, delegatų.

Kovodamas prieš absoliučiosios monarchijos pavojų savo laikų Britanijoje, Rutherfordas 1644 m. išleido pagrindinį veikalą programiniu pavadinimu *Lex Rex*: įstatymas yra karalius, o ne karalius yra gyvasis įstatymas; įstatymas yra aukščiau karaliaus, o ne atvirkščiai, kaip manė monarchistai.

Veikalas yra suskirstytas į 44 „klausimus“ ir daugybę potemių, kur Rutherfordas išsamiai analizuoja rojalistų argumentus. Rutherfordas pabrėžia, jog karalius sukuria tautą. Valdovo galia yra skolinta: *Karaliaus galia yra pagrįsta pasitikėjimu ir atiduota į jo rankas pagal įgaliojimą ir turi būti tarnaujamoji, pasiskolin-ta iš tų, kurie su pasitikėjimu išskiria jį iš savo tarpo, todėl jo galia privalo būti mažesnė ir įgyta iš parlamento...* (q 21). Karalius įgyja galią per tautą. Tačiau kadangi visa galia galiausiai ateina iš Dievo, patys žmonės neturi absoliučios galios: *Visa galia, kurią jie [žmonės] turi, yra teisėta ir prigimtine galia vadovauti sau patiems taikoje ir Dievo baimėje ir gelbėtis nuo neteisingos prievartos, pasinaudojant valdovais. Tuo tarpu absoliuti galia virš įstatymo yra galia daryti pikta ir naikinti tautą, o šito patys žmonės neturi* (q 22, arg. 2).

Karaliaus galią pirmiausia riboja įstatymas. Rutherfordas cituoja Izraelio karalių įstatymą:

„Įsodintas į savo karalystės sostą, jis turės įsakyti, kad šio įstatymo nuorašas būtų jam padarytas ant ritinio Levio giminės

kunigų akivaizdoje. Tepasilieka jis su juo, teskaito jį visas savo gyvenimo dienas, idant ištikimai laikydamasis šio įstatymo žodžių ir šių įstatų išmoktų pagarbiai bijoti VIEŠPATIES, savo Dievo. Teneišpuiksta jo širdis prieš kitus brolius, tenenukrypsta nei į dešinę, nei į kairę, idant jis ir jo palikuonys ilgai karaliautų Izraelyje..." (Įst 17, 18–20)

Tarp kaimyninių senovės kultūrų šie teiginiai skambėjo nepaprastai keistai, tiesiog revoliucingai. Net ir karalius yra saistomas įstatymo, privalo būti paklusnumo pavyzdžiu! *Ne karalius, o įstatymas turi gyvybės ir mirties galią*, – sako Rutherfordas (q 22, arg. 1). Visi valdžios atstovai yra apreikštojo Dievo Žodžio valdžioje. O soste sėdintis karalius išlieka savo pavaldinių „brolis“!

Rutherfordas grindė samprotavimus daugeliu Senojo Testamento tekstų. Kaip ir kiti reformatai, jis pabrėžia, jog ten randami moraliniai principai iki šiol tebėra privalomi krikščionims.

Svarbiausi teisiniai principai, išreiškiantys lygybę, be jau minėtų, yra šie:

kiekvienas privalo žinoti įstatymą (Įst 29, 9–12; 31, 12–13).

Sandora tarp Dievo ir Jo tautos sudaryta tarp jų visų, vyrų ir moterų, net svetimšalių. Yra tik vienas įstatymas, tas pats įstatymas visiems (Įst 10, 17–19; Iš 12, 49), nėra ypatingų įstatymų turtingesniems ir mažiau turtingiems.

Turi būti užtikrintas teisingas teismo procesas ir lygybė teisme (Įst 1, 17; 2 Met 19, 7; Pat 18, 5; 24, 23; Job 13, 10).

Valdovai ir teisėjai patys privalo gerbti teisingumą (Ps 72, 1–4; Pat 29, 4.14; 16, 13).

Visa tai nebuvo vien teorinės kalbos. Matėme, kaip senovės monarchai stengėsi visiškai uždrausti valdančiojo sluoksnio kritiką. Biblija pateikia absoliučiai kitą vaizdą.

Gera žinoma dvi istorijos apie dviejų Izraelio karalių elgesį. Antroje pranašo Samuelio knygoje 11–12 skyriuose skaitome apie didžiojo karaliaus Dovydo svetimavimą ir įvykdytą žmogžudystę. Istorija papasakojama su visomis nepatogiomis smulkmenomis. Pranašas Natanas griežtais žodžiais apkaltina Dovydą. Mintis aiški: net ir karalius negali taip elgtis, jis irgi turi paklusti įstatymui.

Antroji istorija yra iš Pirmos Karalių knygos 21 skyriaus: karalius Ahabas, padedamas savo žmonos gudrybių, neteisėtai įsigyja vynuogyną. Jis irgi įvykdo žmogžudystę ir sulaukia priekaištų (kur kas griežtesnių negu Dovydas, nes taip neatgailavo dėl savo nusikaltimo kaip anas). Čia svarbiausia mintis nėra ta, kad Izraelio karaliai buvo geresni ar blogesni už Egipto, Asirijos ar Romos valdovus (tiesiog paskaitykime *Senąjį Testamentą*). Valdovai dažniausiai būna vidutiniški, ir kiekvienas žmogus yra nusidėjęs, kartais neįstengiantis atsisipirti pagundai. Čia svarbiausia tai, kad šios istorijos įtrauktos į oficialią Izraelio istoriją, dalį tautos šventosios knygos. Taigi valdovų kritika nėra uždrausta, atvirkščiai, ji skatinama! Tai galiausiai atvedė prie vakarietiškos savikritikos tradicijos.

Katech. Holger Lahayne

Pjeras Sovanas Šony's: Jūsų vaikai šventi - ką tai reiškia?

Pjeras Sovanas Šony's (Pierre-Sovann Chauny) yra dogmatikos docentas Jono Kalvino evangelikų reformatų teologijos fakultete Provanso Ekso mieste, Pietų Prancūzijoje. Straipsnis parašytas reformatų teologijos tinklalapiui Par la foi („Per tikėjimą“) 2020 m.

Ką turi omenyje Paulius, parašęs Pirmajame laiške korintiečiams: *Mat netikintis vyras pašventinamas per žmoną, o netikinti žmona pašventinama per tikintį vyrą. Antraip jūsų vaikai būtų netyri, o dabar jie šventi* (1 Kor 7, 14)?

Ši ištrauka iš karto verčia susimąstyti apie tai, kad tikintis galėtų šventinti *netikintį*. *Šventinimą* skaitytojas krikščionis suvokia kaip vidinį, moralinį žmogaus persitvarkymą, veikiant Šventajai Dvasiai. Tačiau ši prasmė netinka nagrinėjamai ištraukai: čia nekalbama nei apie netikinčiojo sutuoktinio moralinį tobulėjimą, nei apie galimą tikinčiojo vaiko moralinį šventumą.

Pastebėtina, kad šventinimo leksika Biblijoje nenurodo tik į vidinį pertvarkymo procesą, o kur kas svarbiau – į atsidaivismą Dievui: kažkas turi būti *atskiriamas* kai kuriam Dievo norimam tikslui; būtent tokiomis prasmėmis vartojami būdvardžio *šventas* giminingi žodžiai, nebūtinai su tikru vidiniu *atskiriama* ar *pašventinamo* daikto ar žmogaus pakeitimu.

Antai, Dievui aukojamas avinėlis, t. y. *atskiriamas* ir *pašventinamas*, savaime jis nesiskiria nuo kitų, Dievui dar neskirtų avinėlių. Kunigai ar tauta Senajame Testamente vadinami *šventais* ta prasme, kad jie įleidžiami į Dievui skirtą garbinimą; tačiau tai nereiškia, kad jų moralinis šventumas būtinai būtų didesnis už kitų žmonių šventumą. Izraelio sūnūs vadinami *šventąja sėkla* (*Ezros knygoje* 9,2), kai tuo pačiu griežtai priekaištaujama dėl jų bedieviškumo, o apaštalas Paulius, kalbėdamas apie *savo brolius, savo tėvus pagal kūną, kurie yra izraeliečiai* (Rom 9, 3–4), taip pat priduria: *Jei pirmkėpė duona šventa, tai šventa ir tešla. Jei šaknis šventa, tai ir šakos* (Rom 11, 16).

Kita vertus, netikintys izraeliečiai apaštalo vadinami šventais, nors jie atsisako pripažinti Jėzų savo Mesiją! Tiek turime pavyzdžių tokio *šventumo*, kuris nenurodo į vidinį moralinį nekaltumą, bet tikiai į tų žmonių atskyrimą kurios nors Dievo plano dalies vykdymui.

Būtent šia prasme, manau, reikia suprasti netikinčiojo sutuoktinio *pašventinimą* per tikintįjį: Dievas atskiria netikintįjį dėl konkretaus tikslo; žinoma, tai nenurodo į kokį nors ypatingą jo moralinį šventumą. Kyla tada didžiausias klausimas: kodėl taip yra? Ir atsakymą galime rasti Pauliaus pateiktame netikinčiojo sutuoktinio įrodyme: *Antraip jūsų vaikai būtų netyri, o dabar jie šventi*. Šiuo sakiniu tvirtinama, kad korintiečiai jau tvirtai žinojo,

kad jų vaikai yra *šventi*: tai nenuginčijamas faktas, kuriuo Paulius remiasi, atsakydamas į kai kurių korintiečių iškeltą klausimą, ar santuoka su netikinčiuoju iš tikrųjų nebūtų *tikra* santuoka prieš Dievą, o nuvestų krikščionį į nepadorią padėtį, iš kurios reikėtų išsivaduoti, paliekant savo netikintį sutuoktinį.

Kilus tokiam klausimui, Paulius atsako: *Taip nedarykite! Tiesa, negalite priversti sutuoktinio likti su Jumis, jei nori išsiskirti, bet neturite patys pradėti skyrybų.* O kodėl? Nes sutuoktinis, net ir tuo atveju, jei netiki, yra išskirtas dėl konkretaus tikslo suteikti Dievui *šventų vaikų* – Viešpačiui pašventintų atžalų.

Tada kyla klausimas, koku tikslu šie vaikai paskelbiami *šventais*? Kokio ypatingo tikslo siekia Dievas, suteikdamas tikintiesiems vaikų, net ir tuo atveju, kai sutuoktinis netiki? Prieš atsakydami turime kelti dar kitą klausimą: kuo principas, kad tikinčiojo vaikai yra šventi, korintiečių akimis tvirtesnis už faktą, kad jų santuoka paskirta Viešpaties darbui? Kaip jie tai žinojo?

Čia reikia trumpai užsiminti apie gana paplitusią interpretaciją, pagal kurią žodžiai *pašventintas* ar *šventas* esą reiškia *teisėtas*. Paulius esą būtų norėjęs paraginti tikintįjį sutuoktinį likti su netikinčiuoju todėl, kad santuoka lieka teisėta, nepaisant sutuoktinio netikėjimo; jis būtų pridūręs, kad patys vaikai taip pat teisėti.

Tačiau, kadangi Paulius, argumentuodamas šioje ištraukoje, pagrindžia tai, kas mažai žinoma (t. y. netikinčiojo sutuoktinio šventinimą) remdamasis tuo, kas gerai žinoma (t. y. vaikų šventumu), turime suabejoti tokio supratimo vidiniu nuoseklumu: kuo gi santuokos teisėtumą įrodo iš šios santuokos kilusių vaikų teisėtumas? Negi atvirkščiai veikia: šios poros vaikai tampa „teisėtais“ todėl, kad santuoka yra teisėta, galiojanti, „tikra“?

Juk nemanau, kad mano bendrystė su žmona sudaro teisėtą santuoką todėl, kad mūsų vaikai yra teisėti, o žinau, kad mūsų vaikai yra teisėti todėl, kad mūsų santuoka tikra. Taigi, negalimi atitikimai: *pašventintas sutuoktinis* = *teisėtas sutuoktinis* ir *šventi vaikai* = *teisėti vaikai* (be to, žodis *šventas*, randamas 500 ar 600 kartų Biblijoje, nė karto neaptinkamas tokia reikšme, kas jau būtų didelė leksikografinės problema), nes Pauliaus argumentas nebebūtų nuoseklus: akivaizdu, kad Paulius nesako, jog žinome, kad gyvename su teisėtu sutuoktiniu todėl, kad žinome (anksčiau), kad mūsų vaikai yra teisėti!

Vienintelė galima išeitis būtų teigti, kad Paulius žodiniu pavidalu (ar prarastame laiške) jau buvo mokęs, kad vaikai yra šventi, tai yra – teisėti. Bet kadangi apie tokį prieš tai buvusį mokymą nėra jokios rašytinės užuominos (kaip antai sakinyje *kaip aš jau Jūs to mokiau* arba *kaip aš jau Jums parašiau*), galima manyti, kad tiesiog Šventasis Raštas sudaro kontekstą tokio korintiečiams neabejotino tvirtinimo, jog tikinčiųjų vaikai yra *šventi*.

Ir būtent tai mes randame Šventajame Rašte: mat, Biblijos pažaduose labai svarbi yra palikuonių tema. Pirmas Biblijos pažadas ir yra palikuonių pažadas (Pr 3,15). Jis nuolat kartojamas Seto, Nojaus, Abraomo, Izaoko, Jokūbo bei Dovydo palikuonių eilėje. Vaikams skiriamas dėmesys Mozės Įstatyme yra didžiulis. Net žymiojoje pranašystėje apie Naująją Sadorą dukart minimi Izraelio palikuonys; joje Dievas pažada, kad palikuonių eilė niekad nesiliaus (Jer 31, 36-37)!

Man atrodo, kad čia slypi Biblijos *šventų* (t. y. Dievo išskirtų tam tikru tikslu) palikuonių idėja. Dievas nutarė, kad Jo malonė bus perduodama iš kartos į kartą. Taip elgiasi Dievas, sakydamas *rodantis ištikimą meilę iki tūkstantosios kartos tiems, kurie [ji] myli ir laikosi [jo] įsakymų* (Iš 20, 6). Tai nereiškia, kad visi tikinčiųjų vaikai būtinai savo ruožtu taps *tikraisiais* tikinčiaisiais, bet tai rodo

į Dievo valią, kad visais laikais tęstųsi palikuonių eilė, kurią Dievas išlaiko per amžius, nuo Seto laikų iki sugrįžtant Kristui.

Pereikime prie Naujojo Testamento: kaip ten traktuojami vaikai? Ogi kaip *šventi*, lygiai kaip visi kiti bažnyčią lankantys žmonės! Mat Paulius *Laiško kolosiečiams* pradžioje kreipiasi į *šventuosius ir ištikimuosius brolius Kristuje, gyvenančius Kolose* (Kol 1,2). Ką sutinkame tarp jo *šventųjų ir ištikimųjų brolių Kristuje*? Žmonas (3,18 – žmonos taip pat yra broliai!), vyrus (3,19), vaikus (3,20), tėvus (3,21), vergus (3,22) bei šeimininkus (4,1). Panašiai *šventiesiems, gyvenantiems Efeze, ir ištikimiesiems Kristuje Jėzuje* skirtame *Laiške* kreipiasi iš eilės į žmonas (Ef 5,22), vyrus (5,25), vaikus (6,1), tėvus (6,4), vergus (6,5) bei šeimininkus (6,9). Abiem atvejais vaikai priskiriami *šventiesiems*, į kuriuos kreipiasi Paulius, o *Laiške efeziečiams* /Ef 6,1/ tiksliai parašyta, kad vaikai turi klausyti savo tėvų *Viešpatyje*.

Taigi, tikinčiųjų vaikai Senajame ir Naujajame Testamente yra išskirti Dievo darbams. Abraomo sandorai būdingas pažadas – *aš patvirtinsiu sandorą tarp savęs ir tavęs bei tavo palikuonių kaip amžiną sandorą, kad būčiau Dievas tau ir tavo palikuonims po tavęs* (Pr 17,7) – vis dar galioja Naujosios Sadoros laikais: *Juk jums skirtas pažadas, taip pat ir jūsų vaikams ir visiems toli esantiems, kuriuos tik pasišauks Viešpats, mūsų Dievas* (Apd 2,39). Tai yra įrodymas, kad Dievas davė ir išlaikė iki pat Naujosios Sadoros savo iš kartos į kartą perduodamą malonę. Šia prasme tikinčiųjų vaikai yra šventi nuo pat pasaulio pradžios: Dievas juos atskiria, idant niekada neužgestų tikinčioji moters (Ievos) palikuonių eilė, nuo Seto iki Kristaus sugrįžimo. Mūsų vaikai, reikia tai pripažinti, nėra būtinai šventi moraliniu atžvilgiu! Bet jie yra vadinami šventais net ir Naujajame Testamente, nes jiems yra priskiriamas priklausomybės šventumas, ypatingas pašventimas Dievo darbams bei atskyrimas konkrečiu tikslu: kad Dievo malonė tektų iš vienos kartos kitai. Šiuo pagrindu kartu su psalmininku galime karštai ir tvirtai melsti Dievą dėl savo vaikų išganymo: *Tepamato Tavo tarnai Tavo darbus ir Tavo šlovę jų vaikai!* (Ps 90,16).

Apibendrinamas norėčiau pabrėžti, kad ši ištrauka nepateikia jokio tiesioginio atsakymo į kontroversišką vaikų krikšto klausimą. Krikštas paprasčiausiai nėra apaštalo nagrinėjamas klausimas šiame skyriuje. Man atrodo, kad aukščiau išdėstytose mintyse nieko nėra, kam skaitytojas – baptistas iš principo negalės pritarti. Mano nuomone, šis tekstas negali tiesiogiai įrodyti vaikų krikšto teisėtumo. Koks vis dėlto nuostabus yra šio teksto interpretacijos ir tradicinio reformatų vaikų krikšto gynimo *giminingumas*! Pateikta interpretacija iš tikrųjų pabrėžia tikinčiųjų vaikų statuso tęstinumą nuo Senojo iki Naujojo Testamento: tikinčiųjų vaikai yra *šventi*. Dievas turi planą toliau vykdyti savo malonę iš vienos kartos į kitą. Tai buvo tiesa iki Jėzaus atėjimo, tai tebėra tiesa ir dabar. Galima tada taip formuluoti klasikinį reformatų argumentą už vaikų krikštą – krikšto analogiją su apipjaustymu: iš vienos pusės, Dievas nori įamžinti savo malonę iš kartos į kartą (o tai yra pagrindinė vaikų išskyrimo prasmė); iš kitos pusės, vaikai yra šventi kaip Senajame, taip ir Naujajame Testamente. Senojo Testamento vaikams, priėmus sadoros ženklą, kuris būtent vaizduodavo Dievo malonės (širdies apipjaustymo) suteiktą bendrystę su Dievu iš kartos į kartą, tad kuo remdamiesi neleistumėme Naujosios Sadoros vaikams priimti sadoros ženklą, kuris panašiu būdu vaizduoja Dievo malonės (Šventosios Dvasios krikšto) suteiktą bendrystę su Dievu iš kartos į kartą?

Žinau, kad baptistiškų pažiūrų skaitytojas čia jau negalės pritarti, bet, vis dėlto, verta užduoti sau tokį klausimą...

www.parlaffoi.fr

Iš prancūzų kalbos išvertė Artūras Laisis

Reformacija Didžiojoje Britanijoje

Vestminsterio asamblėja

Reformacijos pradžios Didžiojoje Britanijoje, skirtingai nei Vokietijoje ar Šveicarijoje, nežymi tikrojo tikėjimo paieškos. Kaip žinoma, anglų karalius Henrikas VIII atskyrė savo šalies Bažnyčią nuo Romos, kad galėtų išsiskirti su žmona Katarina. 1534 metais jis buvo paskelbtas ir Bažnyčios galva. Nors Henriko valdymo laikotarpiu užsimezga pirmieji kontaktai su liuteronų teologais, o vokiečių reformatorius F. Melanchtonas karalystėje pelno net ypatingą pripažinimą, nei teologija, nei bažnytinė liturgija nepasikeičia, lieka iš esmės katalikiška, kaip rodo ir 1536 metais išleisti *10 straipsnių*.

Teologinę reformą įvykdo tik Henriko sūnus Edvardas VI (1547–1553). Kadangi šis monarchas į sostą patenka būdamas vaikas, prie teologinio kurso pakeitimo svariai prisideda Somerseto hercogas Edvardas Seimuras (Seymour). Vadovaujant arkivyskupui Tomui Krenmeriui (Cranmer), anglų Bažnyčia pertvarkoma pagal Reformacijos principus. Šių permainų sukuryje ilgesnį laiką tenka dalyvauti ir tokiems reformatoriams kaip M. Buceris, P. Vermiglius bei J. Laskis (Laski, a Lasco), o H. Bulingerio veikalai net sulaukia didelio populiarumo. Tarp žymesnių Anglijos reformų vaisių paminėtinas apeigynas *Bendrujų maldų knyga* (*Book of Common Prayer*, 1549/52) bei išpažinimas *42 straipsniai* (1552/53). Juose galima justi labai svarią Liuterio minčių įtaką, kitur aiškiai atpažįstamos formuluotės (pavyzdžiui, mokyme apie Dievą ir Kristų) iš *Augsburgo išpažinimo*. Predestinacijos bei kitu, tuo laiku Anglijoje smarkiai ginčytinu, klausimu – apie Kristaus dalyvavimą Šv. Vakarieneje – Anglijos bažnyčia stjo reformatų pusėn, pasekė J. Kalvino bei H. Bulingerio mintimis.

Tačiau Edvardui VI anksti mirus, sostą perima netikra sesuo, Henriko pirmosios žmonos Katarinos duktė Marija (I) Tiudor. Išauklėta griežtai katalikiškai, Marija savo valdymo laikotarpiu (1553–1558) ima persekioti evangelikus. Sakoma, kad jos įsakymu apie 280 protestantų už tikėjimą sumokėjo gyvybę. Tarp jų nemažai vyskupų, taip pat ir pats

T. Krenmeris. Maždaug tūkstantis anglų tais metais išvaromi iš tėvynės ir apsisotja visų pirma reformatų miestuose Strasbūre, Ciuriche, Bazelyje bei Emdene. Toks siautėjimas karalienę Mariją į istoriją įrašo *Kruvinosios Merės* (*Bloody Mary*) vardu.

Anglijos karalienė Elžbieta I

Elžbietos I, Henriko žmonos Anos Bolein dukters, valdymo metu Reformacija susigražina galias ir visiškai įsitvirtina. 1563 metais pasirodo *39 straipsniai*, ankstesniųjų *42 straipsnių* reviduotas leidinys, kuris 1571 metais paskelbiamas įpareigojančiu; iki šios dienos jis išlieka svarbiausiu anglikonų Bažnyčios tikėjimo dokumentu. Teologiniu požiūriu Bažnyčia iš esmės ir toliau pasiliko reformatų teologijos rėmuose. Bažnyčios istorijos ekspertas Philipas Schaffas (1819–1893) rašo: *Neperdedant galima tvirtinti, kad nuo antros XVI a. pusės iki XVII pradžios vyraujanti Anglijos Bažnyčios teologija buvo kalvinistinė.* (*The Creeds of Christendom*)

Bet puritonams permainos Anglijos Bažnyčioje neatrodė pakankamos. Jie siekė nuoseklesnio dvasinio atnaujinimo, ragino labiau keisti bažnytinę liturgiją, ritualus bei teologiją; stengėsi pašalinti visus Romos katalikų bei klerikalius

elementus (pavyzdžiui, liturginius drabužius, paveikslų garbinimą, Komunijos priėmimą klūpinti) bei įvairius mokymus, t. y. ėmė „švarinti“ Bažnyčią (dėl to kilo ir toks jų pavadinimas, iš lot. *purus* – „švarus“). Puritonai atmetė vyskupų valdymą bei monarcho palikimą Bažnyčios galva, tačiau iš valstybinės Bažnyčios trauktis neragino. Jų liturgijos ašimi bei pamaldų pagrindu tapo Šventąjį Raštą aiškinantis pamokslas.

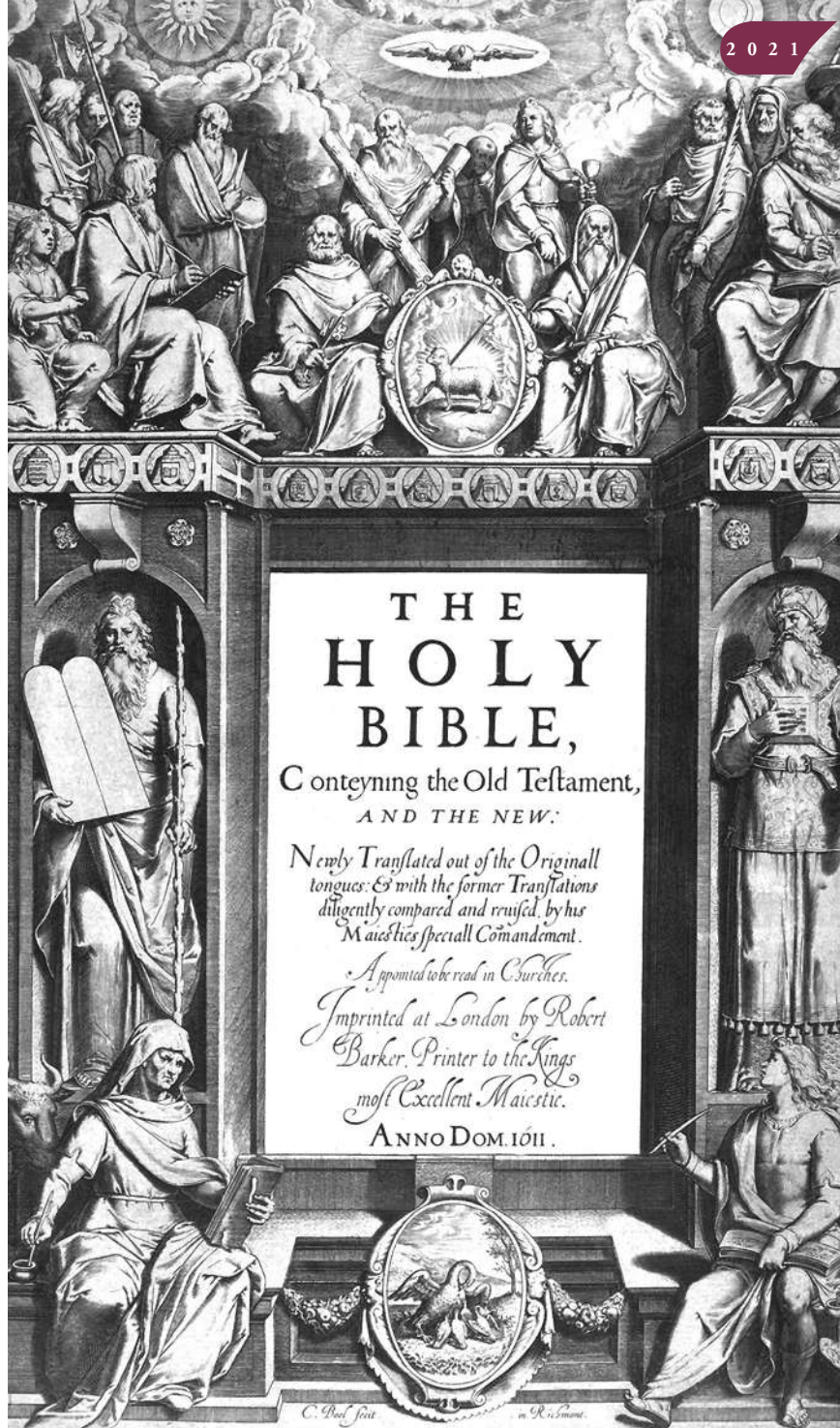
Elžbieta I soste išsilaikė net keturis dešimtmečius, nepaisant daugybės sąmokslų visų pirma iš katalikų pusės. Popiežius Pijus V 1570 metais apšaukė ją eretike ir oficialiai ekskomunikavo, tuo pačiu visus jos pavaldinius atleisdamas nuo prievolės paklusti. Katalikai inicijavo ir rėmė slaptą šimtų kunigų atvykimą į karalystę bei jų misionierišką veiklą tarp Anglijos diduomenės. 1585 metais parlamentas bet kokio katalikų kunigo atvykimą į Angliją paskelbė valstybės išdavimu. Galiausiai 1588 metais vos suspėta užkirsti kelią galingam Ispanijos karaliaus Pilypo II laivyno išpuoliui prieš Elžbietos valdas.

Kadangi Elžbieta palikuonių nesusilaukė, Anglijos sostą 1603 metais perėmė škotas. Protestantiškai auklėtas Jokūbas ne tik tapo Anglijos karaliumi, bet ir pirmą kartą suvienijo abi valstybes. Vis dėlto katalikų grėsmė neslūgo. 1605 metais, parlamento atidarymo metu, katalikai ketino dviem tonomis parako nušluoti visą Anglijos valstybės viršūnę. Tačiau pučas (*gunpowder plot*) nepavyksta ir sukelia antrą smarkią keršto bangą prieš katalikus. Net iki XIX a. vidurio katalikams užkertamas kelias į daugelį valstybės tarnybos sričių.

Anglijos ir Škotijos karalius Jokūbas I

Jokūbas I, Anglijos ir Škotijos karalius, tvirtai laikėsi reformuoto tikėjimo, ir pats buvo teologiškai išprusęs, tačiau nesileido į tokias reformas, kokių reikalavo puritonai. Jis

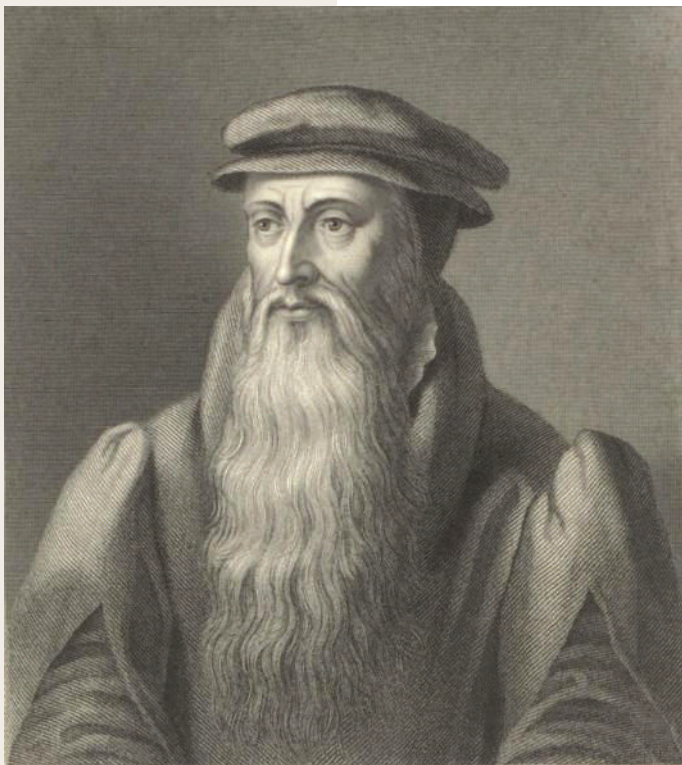

atkakliai palaikė vyskupinę Bažnyčios valdymo sistemą – po šiai dienai žinomas garsus jo šūkis: *No bishops, no king!* (*Nebus vyskupų, nebus ir karaliaus!*) Karaliaus Jokūbo vardas įamžintas ir svarbiame, anglų kalbos raidą reikšmingai paveikusiam bei iki mūsų dienų didelį populiarumą išlaikiusiame Biblijos vertime (*King James Bible*, 1611– liet. *Karaliaus Jokūbo Biblija*).

Valdant Jokūbo sūnui Karoliui, politinė ir religinė įtampa valstybėje sustiprėjo. Karolis dar labiau negu jo tėvas siekė absoliučios valdžios ir parlamento galių apribojimo. 1625 metais, iškart po atėjimo į sostą, Karolis veda Prancūzijos princesę katalikę, ir dėl to netrukus rūmų aplinka jį apkaltina slapto sandėriu su Roma. Be to, Karoliui buvo priimtina arminijonų teologija, kurios išganymo mokymo samprata gerokai skiriasi nuo kalvinistų. Anglijoje (kitaip nei Nyderlanduose, kur iki 1609 metų gyveno judėjimo

krikštatėvis, reformatų teologas Jokūbas Arminijus) arminijonai pasisakė už sutvirtintą vyskupų poziciją, gausius ritualus, akcentavo sakramentų vaidmenį – visa tai buvo labai priimtina Karoliui.

Karolis itin aktyviai rėmė arminijonus – pavyzdžiui, įsakė 39 *straipsnius* aiškinti pagal jų teologiją. 1633 metais Kenterberio vyskupu paskelbiamas Williamas Laudas – griežtas antikalvinistas, netrukus ėmęs persekioti puritonus. Jo nuomone, vyskupinė valdžia – dieviškosios teisės institucija. Vos per aštuonerius metus visa Anglijos Bažnyčia tapo teologiškai okupuota. Anot istoriko P. Schaffo, valstybiniu lygmeniu valdžia artėjo link tironijos, o bažnytinis – link popiežystės arba ikvizicionizmo. Karolis siekė valdyti vienas, be parlamento, arkivyskupas – vienas su grupele vyskupų. Pamokslo reikšmė bažnytinėje liturgijoje sumenkinama, o bažnyčios altorius traktuojamas pagal katalikišką sampratą – „svarbiausioji Dievo buvimo vieta žemėje“. Puritonų akimis, didesnio kontrasto su J. Kalvino Ženeva nė negalėjo būti! Tuo laikotarpiu daug jų paliko Karolio valdas ir pabėgo į Šiaurės Ameriką.

Džonas Noksas (John Knox)

Ar pavyko Anglijos Bažnyčios tvarką bei liturgiją įtvirtinti ir Škotijoje? Dera prisiminti, kad Reformacija Škotijoje skynėsi kelią visai kitaip negu Anglijoje. Škotijoje reformatų idėjos greitai surado atgarsį, tačiau jų šalininkai ir čia buvo persekiojami karalienės Marijos Stiuart. Pamokslininkas George'as Wishartas 1546 metais buvo nuteistas mirtimi. G. Wisharto mokinyš Johnas Knoxas (1514–1572) priverstas prieglaudos ieškotis Ženevoje bei Frankfurte ir ten dar labiau persiėmęs kalvinistinių pažiūrų ir reformatų mokymo, 1559 metais sugrįžo į Škotiją. Pogrindyje, padedamas kai kurių didikų, ėmė burti reformuotą Bažnyčią. 1560-aisiais didžia dalimi jo plunksna buvo parašytas kalvinistinis *Škotų išpažinimas*, kurį

vėliau patvirtino šalies parlamentas. Skirtingai nei Anglijoje, Škotijoje įsitvirtino reformatų-presbiterijonų tvarka, pagal kurią Bažnyčiai vietinių bendruomenių lygmeniu vadovauja išrinktų vyresniųjų (gr. *presbyteros*) tarybos, regionų lygmeniu – sinodai, o viso krašto – generalinė asamblėja. Hierarchinis, iš viršaus paskirtų vyskupų vadovavimas buvo atmestas. 1567 metais, parlamentui spaudžiant, iš sosto pasitraukė Marija Stiuart. Tad Škotijoje Reformacija plito kur kas greičiau, sklandžiau ir nuosekliau nei Anglijoje.

Be to, reformuotas tikėjimas sulaukė ir liaudies palaikymo. Tad nieko nuostabaus, kad Anglijos bandymas primesti naują tvarką sulaukė didžiulio pasipriešinimo. Škotai sukilo prieš Karolį bei arkivyskupą Laudą ir 1638 metais paskelbė *Nacionalinę sandorą* (*National Covenant*). Joje iškilmingai pasižadėjo ginti grynąjį reformatų tikėjimą bei bažnytinę tvarką; Romos klaidatikystė buvo kuo griežčiausiai atmesta. Karolis tai priėmė kaip didžiulę išdavystę; nutarta škotus pamokyti paklusnumo jėga. Deja, per 1639–1640 metais vykdytus vadinamuosius „vyskupų karus“ nieko nepasiekta, atvirkščiai, reformų kibirkštis iš Škotijos persimetė į Angliją. Karolis, tarp kurio ir parlamento jau seniai tvyrojo įtampa, dėl armijos finansavimo turėjo kreiptis į tautos atstovybę, tačiau taip lengvai pritarimo nebesulaukė. Be to, nepritarimas peraugo į rimtą konfliktą. Padėtį dar labiau apsunkino katalikų maištas anglų valdomoje Airijoje 1641 metais. Karolio bandymai išlaikyti valdžią įkaitino padėtį dar smarkiau, kai jis su kareiviais įsiveržė į parlamentą, – kilo reali absoliučios valdžios įtvirtinimo grėsmė. 1642 metais Anglijoje tarp valdžios viršūnių išplieskia pilietinis karas.

Pradinė karaliaus pulkų sėkmė ir pastiprinimas iš Airijos katalikų paskatino protestantiškuosius parlamento kariuomenės vadus kreiptis pagalbos į škotus, nes buvo baiminamasi katalikų pergalės Anglijoje. Presbiterijonai škotai sutiko ateiti į pagalbą anglų parlamento kovoje su „popiežininkais“. Kadangi karalius viena koja jau stovėjo katalikų pusėje ir galutinai diskreditavo save kaip Romos pakaliką, protestantiška valstybinė Bažnyčia neteko savo globėjo. Parlamentinė pusė pajuto, jog atėjo valanda keisti ir Anglijos Bažnyčios tvarką, – buvo nutarta ją perimti iš Škotijos. Tam neprieštaravo ir vadinamasis *Ilgasis parlamentas*, kurio dalį sudarė ir presbiterijonai.

1643 metais Škotijos presbiterijonai ir Anglijos puritonai sudarė *Iškilmingąją lygą ir sandorą* (*Solemn League and Covenant*). Ji buvo savotiškas abiejų pusių susitarimas garantuoti bei ginti reformatų tikėjimą Škotijoje ir reformuoti Anglijos bei Airijos bažnyčias *pagal Dievo Žodį* ir pagal labiausiai reformuotos Bažnyčios [žinoma, škotiškosios] pavyzdį bei pašalinti „popiežizmą“ ir vyskupo valdžią Anglijoje. Abi šalys taip pat prisiekė kiek tik įmanydamos „siekti Dievo Bažnyčių glaudžiausio religinio susijungimo bei vienodumo trijose karalystėse“ [Anglijoje, Škotijoje ir Airijoje].

Holger Lahayne

Iš www.evangelija.lt

<https://evangelija.lt/articles/straipsniai1/mokymas/teologija/ivadas-i-vestminsterio-ispazinima-i.html>

DOSNUMO ISTORIJA

Ši istorija yra apie pirmuosius reformatų misionierius, tarnavusius Pandžabo regione, tuometinėje šiaurės Indijoje. XX a. pradžioje, po keletą mėnesių trukusios kelionės laivu, jauna pora ir viena netekėjusi moteris atvyko ir apsigyveno Sahivalio mieste. Jie išsinuomojo vienintelį laisvą namą, esantį šalia vietos kalėjimo, ir britų kariuomenės dovanotoje žemėje pradėjo mažos bažnyčios statybą. Įvairios priežastys, tokios kaip elektros ir vandentiekio nebuvimas, lėšų stygius, statybų teritorijoje knibždančios kobros ir, galiausiai, svinantis karštis, sunkino statybų eigą.

Vietiniai gyventojai stebėjosi *išprotėjusių užsieniečių* veikla. Vieni žmonės iš jų šaipėsi, tačiau kiti pastebėjo, kad šie, nuosavų namų dar neturintys misionieriai, sunkiai dirbo tam, kad pirmiau pastatytų namus Dievui. Tuo tarpu, iš kitos Pandžabo vietovės buvo atsįstę du vietiniai krikščionys, kurie netrukus pradėjo pastoriauti ir tarnauti šioje bendruomenėje.

Tokios sunkios ligos kaip cholera, poliomieltas, vidurių šiltinė, raupai, raupai, tuberkuliozė buvo paplitusios toje bendruomenėje, tad atsidarius nedidelei klinikai, žmonės buvo pradėti gydyti nuo šių ligų. Taip pat, vykdant tam tikrus projektus, gyventojai turėjo galimybę mokytis raštingumo ir ūkininkavimo pradmenų. Galiausiai, toje vietovėje atsirado ir keletas kaimo mokyklų.

Didžiausio atsako misionieriai susilaukė iš pačių neturtingiausių. Iš pat pradžių šie žmonės buvo vedami dėkingumo dvasios. Jie dėkojo Dievui už Evangeliją, jog Jis myli ir priima net ir tuos, kurie kitų buvo laikomi *neliečiamaisiais*, ir jie su džiaugsmu prisidėjo, kuo tik galėjo, prie Bažnyčios augimo. Vienas iš svarbiausių dalykų, ko trūko atvykę misionieriai, buvo tai, kad vietos Bažnyčia būtų nepriklausoma ir galėtų pati save išlaikyti. Kai pastoriai baigdavo mokymus, vietinė Bažnyčia prisiimdavo pilną atsakomybę už jų išlaikymą. Lėšų Bažnyčia turėjo labai mažai, tad žmonės atnešdavo ne tik po kelias monetas, tačiau prisidėdavo ir maisto produktais: kas atnešdavo porą kiaušinių, kas saują ryžių ar daržovių iš savo sodo. Kai būdavo laikas statyti naują vietinės Bažnyčios pastatą, Misijos organizacija sutiko skirti pinigų pamatams ir stogui, tačiau visus darbus ir likusias medžiagas turėjo parūpinti vietinė Bažnyčia.

Kukli ir sunki pradžia išaugo į daugiau nei 300 000 žmonių vienijančią Bažnyčią. Jungtinė reformatų presbiterijonų bažnyčia Pakistane dabar yra tris kartus didesnė už JAV Jungtinę reformatų presbiterijonų bažnyčią ir visiškai išsilaiko iš nuosavų lėšų. O JAV misijos darbai ir toliau tęsiasi tame regione. Jos skiriamos lėšos atitenka krikščioniškai ligoninei, slaugytojų mokyklai, taip pat ir krikščioniškoms mokykloms remti. Tuo tarpu vietinė Bažnyčia save visiškai išlaiko.

Palyginus su vakarietišku pragyvenimo lygiu, žmonės Karačyje gyvena labai skurdžiai. Visgi, per dešimt metų, kuriuos mes

praleidome Karačyje, bažnyčių skaičius išaugo nuo šešiolikos iki dvidešimt šešių. Vykstant statyboms, Misijos organizacija jas dalinai finansavo ir, norėdama padėti pradedančiam pastoriui, tris metus jį iš dalies finansiškai rėmė. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis Pakistane yra apie 300 Eurų, tačiau dauguma uždirba tik pusę šios sumos, nes krikščionių bendruomenė yra socialinės struktūros apačioje.

Pakistano Bažnyčia, žinoma, nebuvo tobula. Ji, kaip ir bet kuri kita pasaulio Bažnyčia, savo kelyje susidūrė su daug sunkumų ir problemų. Tačiau Ji yra puikus pavyzdys, kaip Dievas, augindamas savo Bažnyčią, gali panaudoti paprastas, vietines bendruomenes, turinčias dėkingas ir dosnias širdis.

Gyvendami Karačyje, sekmadienio rytais važiuodavome į bažnyčią, esančią viename iš Karačio lūšnynų. Ten buvo įprasta, kad 9 ar 12 žmonių gyvena dviejų kambarių name ir dauguma jų turi tik du ar tris komplektus rūbų. Matydama juos aukojant savo ir taip negausius pinigus, aš susimąstydavau: *Dieve, kodėl Tu to iš jų reikalauji? Tai atrodo nesąžininga. Juk jie ir taip yra vargšai!*

Vieną dieną prisiminiau pasakojimą apie mažą berniuką, kuris pasidalino savo pietums skirta duona ir žuvimi su Jėzumi ir 5000 žmonių minia (Mato 14, 13–21). Ar kada nors susimąstėte, kodėl Jėzus tokiu būdu pamaitino didžiulę alkanų žmonių minią? Prisiminkite, kaip Senajame Testamente Dievas dykumoje keturiasdešimt metų teikdamas iš dangaus nukritusią maną aprūpino savo žmones! Kodėl Jėzus, užuot paėmęs maistą iš vaiko, nesukūrė lietaus debesies, kad iš jo kristų duona miniai?

Manau, kad Jėzus taip pasielgė todėl, jog norėjo, kad berniukas džiaugtųsi dalindamasis tuo, ką turi, ir taip prisidėdamas prie Dievo atliekamo darbo. Įsivaizduokite, kokią neužmirštamą prisiminimą apie Dievo galią ir meilę tas berniukas turėjo visą savo likusį gyvenimą! Dievas visada veikia tokiu būdu! Jis leidžia mums, naudojant savo laiką, sugebėjimus ir pinigus, dalyvauti Jo atliekamame darbe, ir tai mums suteikia didelį džiaugsmą ir palaimą.

Mažame Pietų Karolinos miestelyje gyvena 80 metų našlė. Jos vyras, buvęs pastorius ir seminarijos profesorius, mirė prieš beveik 20 metų. Ji, kad paremtų mūsų tarnystę, kiekvieną mėnesį atsiunčia 8 eurus ir kasdien meldžiasi už Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčią. Kai paskutinį kartą buvome susitikusios, padėkojau jai už jos dosnumą ir maldas. Jos atsakymas buvo: *O, man tai ypatinga garbė bent truputį prisidėti prie Dievo darbo Lietuvoje!*

Iš tikrųjų, Dievui nereikia jos pinigų. Jei Jis norėtų, galėtų padaryti, kad pinigai augtų ant medžių arba kristų iš dangaus. Bet Dievas mato šios aukojančios našlės širdies džiaugsmą, jos dėkingumą ir troškimą dalyvauti Jo darbe.

Kartais susimąstau, ar Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčia neprarado dalies savo vilties, džiaugsmo ir vizijos? Turbūt yra daug manančių, jog Lietuva – labai maža šalis su savo itin skaudžia istorija, kur reformatų bendruomenę užgožia katalikybė ir pasaulietškumas, dėl to reformatų Bažnyčia pralaimi kovoję dėl išlikimo. Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčia nėra vienintelė krikščionių bendruomenė pasaulyje, kuri taip jaučiasi.

Penki šimtai metų prieš Kristaus gimimą nedidelė ištremtų žmonių grupė sugrįžo iš tremties Babilone į Jeruzalę. Miestas buvo sunaikintas, o visi nuostabūs Dievo Šventyklos turtai išvogti. Šie žmonės, beveik neturėdami išteklų pragyvenimui, grįžo į tokią apgailėtiną situaciją, kokioje lietuviai buvo iširus Sovietų Sąjungai. Tuo metu dauguma čia esančių bažnyčių

buvo apgriautos arba sunaikintos, gamyklos uždarytos, turtas išgrabstytas, darbo nebuvo. Štai taip Jozuė ir Zerubabelis, žydų tremtinių vadai, turėjo jaustis stovėdami ant kalvos ir žvelgdami į sunaikintą miestą.

Tuomet Dievas pasiuntė angelą, kad juos paguostų ir padrasintų supratęs, kokia sudėtinga užduotis jų laukia, norint atstatyti ir atkurti savo kraštą, ir turint tiek nedaug silpnų žmonių.

Štai VIEŠPATIES žodis Zerubabeliui. Ne galybė, ne jėga, bet mano Dvasia, skelbia Galybių VIEŠPATS... Juk visi, niekinę menkos pradžios dieną, dabar džiaugsis ir regės kertinį akmenį Zerubabelio rankoje (Zacharijo 4, 6 ir 10).

Taigi, ši nedidelė tremtinių grupė *pasiraitojo rankoves* ir ėmėsi darbo. Iš pradžių jiems gerai sekėsi, bet bėgant metams, jie pradėjo blaškytis. Šiems žmonėms reikėjo atstatyti savo namus, atsodinti ūkius ir vynuogynus, tapti sėkmingais ir klestinčiais. Paskutinėje Senojo Testamento knygoje Dievas priekaištauja savo tautai už tai, kad jie pamiršo atstatyti Jo šventyklą. Dievas nusisuko nuo jų ir, kai jie skundėsi dėl juos užklupusių ligų ir bėdų, Jis kalbėjo per savo pranašą Malachiją:

Nuo pat savo protėvių dienų jūs atsitraukėte nuo mano įstatų ir nesilaikėte jų. Sugrįžkite pas mane, ir aš pas jus sugrįšiu, sako Galybių VIEŠPATS. Bet jūs sakote: „Kaip mes grįšime?“

Ar gali žmogus apsukti Dievą? Tačiau mane jūs apskukate! Bet jūs klausiate: „Kaip mes tave apskukame?“ Savo dešimtinėmis ir atnašomis! Prakeikimą esate užsitraukę, nes mane apskukate, visa jūsų gentis! Atneškite visą dešimtinę į sandėlį, kad būtų maito mano Namuose, ir taip mane išmėginkite, – sako Galybių VIEŠPATS. Aš tikrai atidarysiu jums dangaus langus ir pilte apipilsiu jus visokeriopa palaima. Dėl jūsų taip sudrausiu skėrius, kad jie nesunaikins jūsų žemės derliaus, ir jūsų vynuogynai laukuose nebus be vaisių, – sako Galybių VIEŠPATS. Visos tautos laikys jus laimingais, nes jūs būsite malonumų kraštas, – sako Galybių VIEŠPATS (Malachijo 3, 7-12).

Dievas džiaugiasi, kai mes Jį laikome pačiu svarbiausiu savo gyvenime. O kai mes apleidžiame Jį ir Jo bažnyčią, kai užsiimame tik savo reikalais, pirmiausia norėdami patenkinti savo poreikius, Jį apima gniuždantis nusivylimas. Dievas yra aprūpintojas ir mus Jis aprūpina per mūsų džiaugsmingą dalyvavimą Jo darbe. Kai mes atsisakome dalyvauti Jo darbe, Jis patraukia savo palaiminimą. Kodėl? Todėl, kad dosnumo trūkumas yra išsaknių nedėkingume... mūsų širdys daugiau nebežvelgia į Jį su padėka už viską, ką Jis dėl mūsų padarė. Mes užmiršome Jo malonę ir gerumą ir tai, kad Jis numirė, norėdamas sugrąžinti mus į malonius ir vaisingus santykius su Juo.

Dar kartą kelioms minutėms sustokime, kad galėtume žavėtis Dievo dovanomis mums! Pažvelkite į žvaigždes danguje, į sidabrinį sniegą, apdengusį medžių šakas. Pažvelkite į savo vaiko šypseną, į jautų savo namų šilumą ir į draugo gerumą. *Kiekvienas geras davinytis ir tobula dovana ateina iš aukštybių, nužengia nuo šviesybių Tėvo, kuriame nėra jokių atmainų ir jokių sambrėškų (Jokūbo 1, 17).* Sekime anksčiau mūsų gyvenusių misionierių Pakistane pavyzdžiu ir džiaugsmingai dalyvaukime Dievo darbe, pirmiausia pastatydami Jo namus – Jo dvasinius namus, Dievo šeimą! Gyvenkime dėkingumo ir dosnumo pilnus gyvenimus, taip atsakydami į Jo ištikimą meilę!

Nepailskime daryti gera; jei neaptingsime, atėjus metui pjausime derlių! (Galatams 6,9).

Emily van Dalen

Reformatas Bronius Skiauterė ir jo darbai Vilniuje

1956 m. Bronius Skiauterė prie Gornostajiškių dvaro vartų

Istorinis ir kultūrinis Eišiškių (Šalčininkų raj.) paveldas apima ne vieną epochą, ne vieną įvykį ir ne vieną įžymią asmenybę. Tai ir Eišiškių piliavietė, kur XIII a. stovėjusi Eišio pastatyta pilis, vėliau priklausiusi Didžiojo kunigaikščio Vytauto žmonos Onos tėvui Sudimantui. Tai ir XIV a. išpaukai - antkapiai senosiose Sveckūnų kapinaitėse, šalia buvusios Sveckų-Sveckevičių dvarvietės. Manoma, kad būtent čia ilsisi lietuvių raštijos pradininko Stanislovo Rapolionio tėvai bei giminės ir čia yra gimtosios šio iškilaus veikėjo vietos. Tai ir Gornostajiškių dvaro sodyba, kurią XIX a. įsigijusi Sekliuckių giminė ji iš esmės atgaivino – vietoj medinių pastatų įkūrė visiškai naują mūrinį dvaro ansamblį su parku. Už paramą 1863 metų sukilėliams, dvaro savininkui Vincentui Sekliuckiui, Lydos miesto teismo pirmininkui, apribotos naudojimosi dvaru teisės. Buvo ir permainingas XX amžius, taigi laikmetis, kuomet Gornostajiškės buvo kolūkio *Lenino priesakai* centras. Ir, galų gale, XXI šimtmetis, kuriame randame jau apleistus, vietos gyventojų privatizuotus dvaro rūmus, nykstančius dvaro sodybos priklausinius ir sudarkytą St. Rapolionio paminklą.

Visą šį, aukščiau surašytą, taip pat ir archyvuose slypintį Eišiškių paveldą palikdami ateities tyrinėjimams, sustokime ties Broniumi Skiauterė, buvusiu Vilniaus ev. reformatų parapijos nariu, laisvės kovų dalyviu, sąjūdiečiu, Amžinybės išėjusiu po savo 89-ojo gimtadienio, 2013 metais. Dar viena Lietuvos patriotų Skiauterių iš Biržų atžala – Broniaus brolis, kovotojas už laisvę Povilas Skiauterė (1920-1948), apie kurį išsamiai rašė *Reformatų žinia*, 2020, Nr. 3.

Bronius Skiauterė gimė Raščiuų kaime, Papilio valsčiuje, reformatų Elžbietos (Naktintės) ir Petro Skiauterių šeimoje, užauginusioje tris sūnus: Povilą, Joną, Bronių ir dvi dukras Mariją ir Valeriją.

Pokario įvykiai skaudžiai palietė jų šeimą: žuvo brolis par-

1958 m. Gornostajiškių dvare su iš Sibiro grįžusiomis mama ir seserim Valerija

Skiauterių šeima (jauniausioji duktė Dalia dar nebuvo gimusi) Eišiškių rajono Dainų šventėje

tizanas Povilas, tėvai ir sesuo Valerija buvo ištremti. Bronius išvengė Sibiro, bet gyventi Biržų krašte negalėjo. Slapstantis pas patikimus žmones, su įtartino legalumo dokumentėliu, tremtinių sūnui pavyko baigti Žemės ūkio technikumą. Visą gyvenimą Bronius geru žodžiu minėjo Dotnuvos akademijos Selekcijos stoties direktorių profesorių Joną Bulovą, kuris visai skatino ir padėjo labai gabiam jaunuoliui. Jono Bulovo ir kitų gerų žmonių padedamas, Bronius darbą rado toli nuo gimtų vietų – tuometiniame Eišiškių rajone, kolūkyje *Lenino priesakai*. Iš pradžių dirbo zootechniku, agronomu, vėliau – ilgus metus jam vadovavo. Pirmininkaudamas neakivaizdiniu būdu baigė Veterinarijos akademiją. Ir buvo bene vienintelis Lietuvoje nepartinis kolūkio pirmininkas.

Būtent čia, Gornostajiškėse, pas Bronių ir prisiglaudė po dešimt metų tremties į Lietuvą grįžusios ir valdžios į gimtuosius Raščiūnus nepriimtos motina ir sesuo, o tėvas, deja, mirė tremtyje. 92-uosius metus einanti Valerija Skiauterytė-Baltušienė puikiai prisimena dvarą, jo aplinką: *Apsigyvenome centriniame pastate. Aš kolūkyje nedirbau, bet dažnai talkinau bitininkui – labai daug ir gero medaus prisukdavome. Jis puikiai tiko visokiems kyšiams. „Eidavo“ geriau už pinigą. Vėliau, kai aš po mamos mirties išėjau į Eišiškes, o Bronius gavo butą, tai dvare buvo atliktas didelis remontas. Pirmame aukšte įrengti kabinetai, didelė salė, kur filmus rodė, šokiai vykdavo. Antrame – kambariai praktikantams.*

Valerija pasakoja, kad Bronius nuo mažens buvo labai sumanus, gabus mokslams, o darbe neturėjo sau lygių. Žinoma, dėl to neišvengta ir pykčių, ir pavydo. *Būta skundų, ypač tada, kai mes iš Sibiro pas jį atvažiavome. Skundė, kaip jis, banditų šeimos žmogus, gali kolūkiui vadovauti, – prisimena Valerija. – Tiek Bronius asmeniškai, tiek jo darbas buvo stebimas lyg pro padidinamąjį stiklą, jeigu kur būtų prasižengęs, tai Vilniaus nebūtų užtekę... Kolūkyje dirbo labai daug žmonių iš Baltarusijos (ji gi šalia Eišiškių). Vienas toks baltarusis, Bogdanas,*

melioracijos specialistas, ypač atkakliai veržėsi į Broniaus vietą – uoliai ir pastoviai skundus į įvairias instancijas rašė. Savo, savo žmonos, galų gale ir savo vaiko vardu. Galop darbe pridarė labai daug klaidų, grėse kalėjimas, tai spruko neatsisukdamas į savo Baltarusiją ir daugiau akių Eišiškėse neberodė.

1961 metais Bronius Skiauterė sukūrė šeimą su kolūkio agronome Janina Palevičiūte. Čia, Gornostajiškėse, gimė visi keturi jų vaikai: Jonas, Gražina, Birutė ir Dalia. 1975 metais šeima persikėlė į pačių pasistatytą namą Eišiškėse. Deja, šeimos laimė truko neilgai – 1984-aisiais, būdama 45 metų, mirė Janina Skiauterienė, tad Broniui vienam teko rūpintis vaikais ir išleisti juos į gyvenimą: Jonas ir Gražina baigė Žemės ūkio akademiją, Birutė – Vilniaus universitete germanistiką, Dalia – Kauno Stepo Žuko aukštesniąją taikomosios dailės mokyklą, dailės pedagogiką. Sūnus Jonas, sukūręs šeimą, liko gyventi ir dirbti Eišiškėse. Dalia Skiauterytė po mokslų išvyko į Biržus ir tapo to krašto dailininke. Gražina Skiauterytė-Pupalaigienė ir Birutė Skiauterytė-Kalčienė su šeimomis gyvena Vilniuje. Jos ir pasidalijo prisiminimais apie tėtį: *Nors mūsų mama buvo Dzūkijos katalikė, visi vaikai tėvelio iniciatyva (ir rizika) buvo pakrikštyti Biržuose ir konfirmuoti. Mus jis auklėjo patriotine ir reformatų dvasia, nors tais gūdžiais laikais tai buvo draudžiama. Visą gyvenimą, net ir eidamas vadovaujančias pareigas, tėvelis sugebėjo išlikti nepartiniu nepaisant didelio to meto funkcionierių spaudimo.*

Pasak dukterų, tėtis nuo mažų dienų juos supažindino su tikrąja Lietuvos istorija. Sekmadieniais, susisodinęs vaikus ratu, išskleisdavo senąjį Atlasą ir rodydavo senąsias baltų žemes, pasakodavo apie lietuviškus kaimus, prijungtus prie Baltarusijos, kuriuos laisvą dieną savo automobiliu visi ir aplankydavo. Dar pasakojo apie savo tėvų ir giminių tremtį į Sibirą, vyriausiojo brolio Povilo partizanavimą ir žūtį. Prie Kūčių ir Velykų stalo visada paskaitydavo maldą arba giesmę iš Evangelikų Giesmyno ir ištraukų iš Šv. Evangelijos.

Gornostajiskės, kolūkio „Lenino priesakai“ centras garsėjo pavyzdinga tvarka ir švara – Šiandien dvaro rūmai apleisti

Savo asmeniniu pavyzdžiu mums jis diegė darbštumą, skatino norą lavintis ir plėsti savo akiratį, – prisimena Birutė. – Jo pagrindinis siekis buvo užauginti mus dorais žmonėmis. Ir nors buvome „pirmininko vaikai“, vasaromis darbavomės ne tik šeimos ūkyje, bet ir kolūkio laukuose. Dar gyvendami Gornostajiskėje (mūsų šeimos butas buvo dvaro tarnų name), nuolat jutome tėvelio rūpestį kultūriniu paveldu, stebėjome kasmet jo iniciatyva organizuojamas Eišiškių piliakalnio ir dvaro parko tvarkymo talkas. Kasmet rudenį visą savo mėnesio algą jis paskirdavo leidinių prenumeratai. Nors pats buvo kilęs iš kito krašto, labai domėjosi Eišiškių istorija ir žmonėmis. Dar iki Atgimimo, kartu su Vilniaus universiteto mokslo žmonėmis, atskleidė faktą, kad Stanislovas Rapolionis – vienas iškiliausių Lietuvos švietimo pradininkų – gimęs Eišiškių apylinkėse bei inicijavo įamžinti šio švietėjo atminimą prie Gornostajiškių dvaro – 1986 metais čia pastatytas išpūdingas monumentas St. Rapolioniui. Dar daugiau. Ties kolūkio ir Eišiškių miestelio riba iškilo jaunų kolūkio specialistų šeimoms skirti namai, ir tokiu būdu Eišiskėse atsirado St. Rapolionio gatvė.

Bronius Skiauterė, kilęs iš darbščios ūkininkų šeimos, savo vadovaujamą kolūkį tvarkė pavyzdingai ir rūpinosi ne tik ūkiu, bet ir jo žmonėmis. Už kolūkio veiklos pasiekimus ne kartą buvo apdovanotas ne tik rajono, Lietuvos, bet ir visos Sovietų Sąjungos mastu. Po daugiau nei 30 pirmininkavimo metų išėjo į pensiją ir toliau darbavosi žemės ūkio srityje: dalyvavo Agrarinės komisijos žemės privatizavimo klausimais veikloje, dirbo Vyriausybės atstovu žemės ūkio privatizavimo klausimams Šalčininkų rajone.

Atgimimo laikais Br. Skiauterė aktyviai įsijungė į Sąjūdžio veiklą. Vadovavo Eišiškių Sąjūdžio skyriui ir 1988 m. dalyvavo Lietuvos persitvarkymo Sąjūdžio steigiamajame suvažiavime. Ne visi Vilniaus krašto gyventojai palankiai žiūrėjo į Sąjūdį ir į tėvelio tuometinę veiklą, – liudija seserys Skiauterytės. – Dėl to ne kartą buvo sulaukęs grasinimų. Tėtis rūpinosi ir partizanų atminimo įamžinimu Papilyje. Vietoje, kur buvo užkastas 1948 m. žuvęs brolis, partizanas Povilas ir jo kovos draugai, 1991 m. inicijavo Eišiškių krašto meistrų Bugailiškių išdrožtų

paminklinių kryžių pastatymą. 1995 m. nusprendė grįžti į tėviškę ir persikėlė gyventi į Biržų kraštą, Likėnus. Vedė reformatę Danutę Trečiokaitytę. Nepriklausomybės laikais atgavęs savo tėvų žemę, rūpinosi ja ir sodybvieta Raščiūnuose. Pasinaudojęs Europos paramos lėšomis, apsodino gimtosios sodybos teritoriją mišku. Ten dažnai rengdavo talkas ir giminės susitikimus.

Artimųjų liudijimu, gyvendamas Eišiskėse, Br. Skiauterė nuolat juto trauką savo tėviškei ir minėdavo, kad norėtų būti palaidotas Raščiūnų kapinaitėse, šalia savo artimųjų. Tačiau vėliau išreiškė valią amžinojo poilsio atgulti Eišiškių kapinėse, šalia žmonos Janinos, savo vaikų motinos. 2013 metų kovą Bronius Skiauterė palaidotas Eišiškių kapinėse, palydėtas Vilniaus evangelikų reformatų parapijos kunigo ir gausiai susirinkusių žmonių. Iki šiol Eišiškių krašto žmonės prisimena jį – šiltą ir šviesų žmogų, supratęs jų problemas ir lūkesčius.

Bronius Skiauterė prisimenamas ne tik kaip sumanus kolūkio pirmininkas, bet ir kaip drąsus žmogus. Jau minėta, kad jo rūpesčiu 1986-aisiais, taigi metais, kada nei apie Atgimimą, nei tuo labiau apie lietuvių kalbą, kaip valstybinę, dar niekas nekalbėjo, prie Gornostajiškių dvaro rūmų (kolūkio raštinės), minint 500-ąsias Stanislovo Rapolionio gimimo metines, buvo pastatytas paminklas šiam žymiajam kultūros veikėjui (skulptorius Konstantinas Bogdanas, architektai Rimantas Buivydas ir Juras Balkevičius). Paminklas sukurtas iš bronzos ir granito. Pagrindinis akcentas – ant pjedestalo pastatytas Rapolionio bronzinis biustas (43 cm). Portretas realistinis. Rapolionis vaizduojamas su mokslų daktaro kepuraitė, ilgais garbanotais plaukais, smulkių veido bruožų. Yra bronzinių raidžių užrašas: *Stanislovas Rapolionis/1485-1545*. Visa tai smulkiai rašau todėl, kad nepriklausomos Lietuvos metais paminklas stovi apleistas ir vienišas, sunkiai įskaitomos raidės. Ir be bronzinio Rapolionio biusto, kuris, saugantis vagių, perkeltas į Eišiškes, St. Rapolionio gimnazijos salę. Kiekvieną kartą atvykusi su turistais prie Gornostajiškių dvaro, sulaukiu klausimų, kodėl tinkamai neprižiūrimas tiek pats dvaras, tiek ir Rapolionio paminklas. Ieškoti atsakymų į šiuos ir kitus su Gornostajiskėmis susijusius klausimus mane įpareigoja ir prieš

Paminklas Stanislovui Rapolioniui 1986...

– ... ir 2021 metais

keletą metų gauta St. Rapolionio premija. Jos įteikimo metu viešai pasižadėjau tuos 400 Eurų skirti paminklo tvarkybai. Deja, niekaip nepavyksta išjudinti biurokratų. Prieš kurį laiką, kartu su žymiu skulptoriumi Antanu Žukausku, lankėmės Gornostajiškėse, St. Rapolionio gimnazijoje, pas Šalčininkų rajono savivaldybės merą Zdzislavą Palevičių. Skulptorius sakė galįs iš labai tvirtos, nebrangios medžiagos sukurti tokį pat St. Rapolionio biustą ir įstatyti į žiojėjančią monumento skylę – ir paminklas atgytų, o originalus bronzinis biustas toliau saugus gimnazijoje būtų. Deja, tam nepitarė Kultūros paveldo departamento specialistai, aiškindami, jog paminklas yra...nedalomas ir turi būti *vienis*. Suprask, bronzinis (ne kažkoks *pakaitinis*) biustas turi *susijungti* su monumentu. Žinant, kad ši vieta atvira, neprižiūrima, tampa aišku, kad bent artimiausiu metu gerosios iniciatyvos bus užgesintos. Tad turistams ir toliau teks rodyti sovietmečio fotografijas su puikiai prižiūrimais Gornostajiškių dvaro rūmais, vientisu paminklu ir, žinoma, prisiminti nepartinį kolūkio pirmininką Bronių Skiauterę, reformatą nuo Biržų, sugebėjusį ir gūdžiais sovietų laikais išlaikyti tvirtą stuburą, pelnyti vietinių žmonių pagarbą ir nepamiršti savo šaknų.

Baigdama rengti šį straipsnį, gavau Birutės Skiauterytės-Kalčienės elektroninį laišką, kuris vertas būti paskutiniu šio straipsnio akcentu: *Matant, koks šiandien apleistas Gornostajiškių dvaras, o tiksliau – išniekintas, darosi nepaprastai liūdna... Bet kartu kyla noras sugretinti praeities ir dabarties refleksijas. Ir, žinot, dabarties refleksijos tikrai nepralaimi! Suvedusi į google.maps du vietovardžius – Raščiūnai ir Gornostajiškių dvaras – pamatau žemėlapyje, kad šie, tarsi kokie poliai, yra išsidėstę beveik statmenoje linijoje nuo šiaurinio iki pietinio Lietuvos pasienio. Kelio ilgis: 261 kilometrai. Ir tėvelis misionieriškai įveikė šį atstumą, įprasmindamas Stanislovo Rapolionio, Reformacijos pradininko Vilniaus krašte, atminimą bei palikdamas po savęs šiame krašte gyventi net tris kartas savo palikuonių – reformatų.*

Aurelija Arlauskienė

2016 m. prie St. Rapolionio biusto, išmontuoto iš paminklo saugantis vagysčių, St. Rapolionio premijos laureatė Aurelija Arlauskienė

2019 m. Prie Gornostajiškių dvaro vartų. Broniaus Skiauterės proanūkės Elzė ir Kotryna Jakštaitės, sūnaus Jono dukters Simonos Skiauterytės-Jakštienės dukterys

Aurelijos Arlauskienės,
Skiauterių šeimos archyvo nuotraukos

PETRAS GRYNAS

1891-01-09–1945-07-06

2021 m. sausio 9 d. sukako 130 metų, kai gimė aktyvus LERJD Radvila narys, giliai tikintis reformatas PETRAS GRYNAS, o praeitą vasarą, liepos 6 d., suėjo 75-eri metai nuo Jo žūties: nukrito bebaigdamas remontuoti karo apgriautos Biržų reformatų bažnyčios bokštą ir užsimušė. Vienintelei dukrai – Vilgelminai Lilijai tada buvo tik šešeri metai, bet skausmas ir Tėvo ilgesys ją lydėjo visą gyvenimą...

Prisiminė Jį ir pažinojo ne tik iš Motinos pasakojimų... Jį labai mylėjo ir verkė, aimanavo, kai rado nebegyvą, kad net kunigui Balčiauskui teko raminti.

Info Reformatų Žinia

Petras Grynas gimė 1891 m. sausio 9 d. Biržų valsčiaus Geidžiūnų kaime, grytelninko Jokūbo Gryno, kilusio iš Vaitkūnų, ir Zanės Tatorytės, iš Štakirių kaimo, šeimoje. Tėvas buvo prasimokęs kalviu, bet dėl silpnų akių nebegalėjo tuo amatu duoną pelnyti. Kai Petrui buvo 5-6 metai, šeima išvažiavo į Latviją, kur tėvas dirbo *Jaunsaulės* dvare paprastu darbininku, ordinarininku (*kumetis, gaunantis atlyginimą – ordinariją*, – „L. k. ž.“), o Petrui penkias vasaras teko ganyti pas ūkininkus. Būdamas 14 metų, Jis pradėjo prašyti tėvų, kad nors kiek leistų į mokyklą. Vieną žiemą pasimokius mokykloje, turėjo stoti darban, pradžioje kaip dieninis, bet vėliau, sustiprėjęs, jau stojo ordinarininku.

Būdamas 18-os, sugalvojo mokytis mūrininku. Po 3 metų, amato mokslus užbaigęs, 1912 m. rudenį išėjo į caro

Grynų vestuvių nuotrauka su giminėmis ir bendradarbiais prie Reformatų bažnyčios durų 1937m. gegužės 15 d.

Tėvo sesuo Katryna Grynaitė ir Petras, Emilija bei dukra Vilgelmina Grynai 1941 m. kovo 16 d.

Grynų šeima 1943 m.

kariuomenę. Tarnavo artilerijos daliniuose Budicino mieste, Kijevo gubernijoje. Užėjo Pirmasis pasaulinis karas. Kovose buvo kontūzytas ir sužeistas, apnuodytas dujom, nors buvo ir su dujokauke. Aprasojus akiniams, bandė nusivalyti ir *gavo dujų*. 1917 metų birželio 23 d., kaip kariuomenei netinkantį, paliuosavo, grįžo pas motiną į Latviją. Vokiečiams artėjant prie Rygos, su motina ir seserimis Olga, Katryna ir Minna pasitraukė į Sibirą. Tomsco gubernijos Jaškino stoties cemento fabrike dirbo mūrininku.

Į Lietuvą sugrįžo 1921 m. rudenį ir pradėjo dirbti mūrininko darbą. Pradžioj – pas kitus, bet vėliau pats pradėjo gauti užsakymus. Savarankiškai pastatė keletą namų, mokyklų, pieninių. Buvo *Aušros* mokyklos, kuri pastatyta 1939 metais, statybos rangovu. Taip pat statė Likėnų sanatorijos korpusus, gimnaziją ir kitus objektus.

1931 metais į Biržus tarnauti atvyksta jaunas, energingas reformatų teologas Aleksandras Balčiauskas, kuris imasi organizuoti jaunimą. 1931 metų gruodžio mėn. įvyko steigiamasis Evangelikų reformatų jaunimo draugijos, pavadintos *Radvila*, susirinkimas. Petras, vienas iš aktyvesnių, išrenkamas Biržų *Radvilos* skyriaus valdybos nariu. Radvilėnai organizuoja ekskursijas, rengia jaunimo šventes, užsiima švietėjiška veikla, platina knygas, steigdami *Knygynėlius*, kviečiasi lektorius ir patys skaito paskaitas. 1932 m. gegužės 22 d. biržiečiai *Radvilos* draugijos nariai klausė Petro Gryno paskaitos *Kiek žmogui reikia žemės?*

Reformatų jaunimas draugauja su liuteronų jaunimu, vyksta vieni pas kitus į bendrus renginius. Petras susipažįsta su liuterone Emilija Skipinaityte iš Klaipėdos. 1937 m. gegužės 15 d., šeštadienį prieš Sekmines, buvo sutuokti Biržų reformatų bažnyčioje. 1939 m. gegužės 16 d. gimė dukra Vilgelmina Lilija, kurią pakrikštijo per Jonines, susikvietę daug draugų, giminių.

1942 metais Biržuose, kun. A. Balčiausko ir kitų biržiečių šviesuolių inteligentų pastangomis, pagaliau buvo atidaryta ilgai laukta Amatų mokykla. Petras Grynas pradėjo dirbti instruktoriumi – mokinti jaunuolius mūrininko amato. Ten dirbo per visus vokiečių okupacijos metus.

Artėjant frontui prie Biržų, Grynai buvo pasitraukę į Kilučių kaimą, pas Krikščikus. Nurimus karo veiksams, grįžo į Biržus, bet namus Reformatų gatvėje rado sudegusius. Teko kurtis naujoje vietoje – Vytauto gatvėje.

Biržų amatų mokykla veikė ir po karo. Petras Grynas mokė jaunuolius mūrininko profesijos, atstatinėjo biržiečių sugriautus namus, statė naujus.

Karo metu ev. reformatų bažnyčia mažai nukentėjo, bet buvo išdaužyti langai, apgriautas bokštas. Tėtis, kaip mūrininkas specialistas, sutiko ją paremontuoti.

1945 m. liepos 6 d., jau beveik užbaigus darbus, įvyko nelaimingas atsitikimas. Sakoma, kad palypėjo dar patikrinti... ir nukrito. Užsimušė iškart.

Buvo pašarvotas Reformatų bažnyčioje. Laidotuvių dieną, liepos 9-ąją, per pamaldas, stipriai pritemo: laidotuvės sutapo su gana retu gamtos reiškiniu – saulės užtemimu. (*1945 m. liepos 9 d. Lietuvoje kelias minutes buvo matomas dalinis saulės užtemimas*).

Lydėjo į kapines Petrą Gryną ne tik giminės, bendradarbiai, buvę reformatų jaunimo draugijos *Radvilos* nariai, bet ir amatų mokyklos mokiniai.

Palaidojo senosiose ev. reformatų kapinėse Nastopkos g., prie ežero, Grynų kapavietėje, šalia 1938 m. mirusio brolio Povilo, motinos ir sesers Olgos.

Vilgelmina Grynaitė Dagilienė

Prieš 245 metus gimė Liudvikas Rėza

Vienas pirmųjų Reformacijos teologų, šveicariškojo protestantizmo pradininkas Ulrichas Cvinglis (1484–1531 m.) irgi buvo karo kapelionas. 1531 m. Šveicarijos katalikiškiems kantonams užpuolus Ciuricho kantoną, Cvinglis dalyvavo Kapelio kautynėse kaip kapelionas – rūpinosi sužeistaisiais ir mirštančiais – ir žuvo. Jis ėjo 47-uosius metus.

Nežinomo XIX a. dailininko tapytas Liudviko Rėzos portretas

1776 m. sausio 9 d. Karvaičiuose, Kuršių nerijoje, gimė Martynas Liudvikas Gediminas Rėza, evangelikų liuteronų kunigas, pedagogas, teologas, filologas baltistas, literatas, tautosakininkas, redaktorius, vertėjas, visuomenės veikėjas, pirmasis Kristijono Donelaičio *Metų* leidėjas.

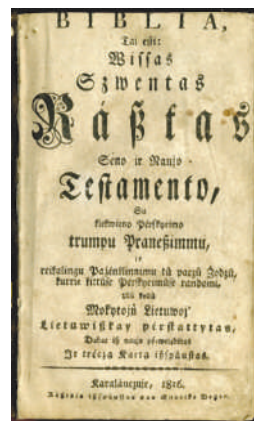
Liudvikas Rėza (Rhesa) gimė pakrantės sargo bei užieigos savininko Jono ir Šarlotės Kotrynos (g. Šneiderytės) Rėzų gausioje šeimoje. Anksti liko našlaitis: būdamas vos dvejų, neteko motinos, o nesulaukęs nė penkerių – ir tėvo, netrukus mirė ir pamotė. Rėzų vaikus ėmėsi globoti giminės bei kaimynai, mažąjį Liudviką priglaudė Naglių kaimo žvejys Rademacheris, o apie 1783 m. – tolimas tėvo giminitis, Rasytės pašto viršininkas Biomas (Boehm). Rasytėje Liudvikas Rėza pradėjo lankyti kaimo mokyklą, kurioje atsiskleidė jo gabumai. Nuo 1785 m. toliau mokėsi Kaukėnų parapijinėje mokykloje. <...>

Po konfirmacijos Liudvikas Rėza mokslus tęsė Karaliaučiuje – nuo 1791 m. mokėsi Lyvenikės lotyniškoje mokykloje, kurią sėkmingai baigė 1794 m. ir 1795 m. pavasarį pradėjo teologijos studijas Karaliaučiaus universitete. Nuo trečio kurso pats ėmė dėstyti – Karaliaučiaus universiteto Lietuvių kalbos seminare mokė savo kolegas lietuvių kalbos.

1799 m. baigęs Karaliaučiaus universitetą, Liudvikas Rėza devynis mėnesius dirbo namų mokytoju, o 1800 m. buvo pašauktas tarnauti kariuomenės pamokslininku Karaliaučiaus Frydrichsburgo igulos bažnyčioje ir tų pačių metų rugpjūčio 17 d. Potsdame vyriausiojo Prūsijos kariuomenės kapeliono Johano Gotfrydo Klečkės (Kletschke, 1748–1805) įšventintas kunigu. Rūpindamasis lietuvininkų karių sielovada, nuo 1807 m. kunigas Liudvikas Rėza Karaliaučiaus igulos bažnyčioje reguliariai laikė pamaldas lietuvių kalba. 1811 m. buvo paaugštintas brigados kapelionu.

Greta kariuomenės pamokslininko tarnybos Liudvikas Rėza tęsė akademinę veiklą Karaliaučiaus universitete. 1807 m. balandžio 17 d. apgynė filosofijos daktaro disertaciją „Šventų knygų moralinis aiškinimas pagal Kantą“ ir tapo privatdocentu. Už 1810 m. paskelbtą studiją lotynų kalba „Apie pirmuosius lietuviams skleidžiamos krikščionybės žingsnius“ Liudvikui Rėzai buvo suteiktas teologijos daktaro laipsnis.<...>

1810 m. sausio 6 d. Prūsijos karalius Frydrichas Vilhelmas III pasirašė įsakymą, kuriuo privatdocentas Liudvikas Rėza paskirtas Karaliaučiaus universiteto ekstraordinariu teologijos profesoriumi bei pertvarkyto Lietuvių kalbos seminaro direktoriumi ir dėstytoju. 1811 m. Liudvikas Rėza vokiečių kalba parašė pirmąją Lietuvių kalbos seminaro istoriją (lietuviškai išleista 2003 m.). Apie trisdešimt metų vadovaudamas seminarui, Liudvikas Rėza kėlė lietuvių kalbos reikšmę mokslui ir tautos moralei, gynė jos teises viešajame gyvenime, rūpinosi, kad Mažosios Lietuvos mokyklose būtų mokoma lietuviškai. (Karaliaučiaus seminaro pavyzdžiu 1822 m. mėginta Lietuvių kalbos katedrą įsteigti Vilniaus universitete, tačiau Didžiąją Lietuvą okupavusios carinės Rusijos valdžia leidimo nedavė).

Liudviko Rėzos redaguotos lietuviškos Biblijos 1816 m. leidimo antraštinis lapas

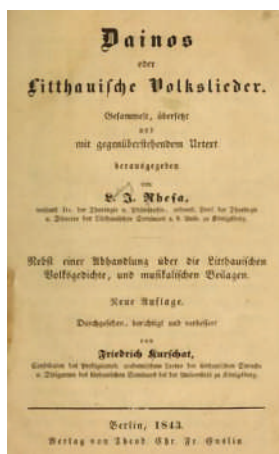
1810 m. Liudviko Rėzos iniciatyva Karaliaučiuje buvo įsteigta Lietuviškos Biblijos draugija, kuri rūpinosi Šventojo Rašto leidyba bei platinimu lietuviškose bendruomenėse. 1811 m. Liudvikas Rėza buvo išrinktas Karaliaučiaus karališkosios vokiečių draugijos tikruoju nariu, jos posėdžiuose perskaitė pranešimų prūsistikos ir lituanistikos temomis. Tų pačių metų balandį viešai diskusijai pateikė du darbus Biblijos hermeneutikos temomis, pavadintus disertacijomis. Pabrėždamas savo lietuvišką kilmę ir asmeninį santykį su lietuvybe, vieną jų pirmą kartą pasirašė Gedimino vardu: *Ludovicus Gedeminus Rhesa*.

1812 m. kilus Napoleono karui su Rusija, Liudvikas Rėza turėjo nutraukti akademinę veiklą ir tarnaudamas karo kapelionu lydėjo Prūsijos kariuomenę šiai kaunantis su Rusija, o vėliau su Prancūzija. Patirtį pastarajame karo etape, kurio metu teko lankytis įvairiose Vokietijos žemėse, Prancūzijoje bei Anglijoje, Liudvikas Rėza aprašė 1814 m. Berlyne vokiškai išleistame dienoraštyje „Žinios ir pastabos apie 1813 ir 1814 metų karo žygius...“ (lietuviškai išėjo 2000 m.).

1815 m. pradžioje, užmezgęs ryšius su Londone įkurta Britų ir užsienio kraštų Biblijos draugija, Liudvikas Rėza grįžo į Karaliaučių, tęsė veiklą dar prieš karą sudarytoje Biblijos naujo vertimo į lietuvių kalbą redakcinėje komisijoje, kuri savo darbą sėkmingai baigė 1816 m. pradžioje. 1816 m. Karaliaučiuje išspausdintas pirmasis Liudviko Rėzos redaguotas naujas lietuviškos Biblijos leidimas. Tais pačiais metais vokiečių kalba išėjo ir Liudviko Rėzos „Lietuviškos Biblijos istorija“ – pirmoji išsami XVI–XIX a. religinės lietuvių prozos istorija ir istoriografija, aprėpianti lietuvišką biblinę raštiją abipus sienos – Prūsijoje ir „lenkiškoje Lietuvos dalyje“. Liudvikas Rėza „Lietuviškos Biblijos istoriją“ laikė kukliu šiaurės tautų religijos istorijos papildymu.

1816 m. Liudvikas Rėza pasitraukė iš tiesioginės dvasininko tarnystės ir atsidėjo darbui universitete bei kitai akademinėi veiklai. Suredagavęs 1818 m. pirmasis paskelbė kunigo Kristijono Donelaičio poemą „Metai“ su pratarne bei vertimu į vokiečių kalbą.

1819 m. balandžio 15 d. apgynęs teologijos mokslų daktaro disertaciją „Apie trijų pirmųjų Naujojo Testamento Evangelijų šaltinį ir kilmę“, Liudvikas Rėza tapo Karaliaučiaus universiteto ordinariniu teologijos profesoriumi. 1822 m. buvo kviečiamas profesoriauti Dorpatu (Tartu) universitete, tačiau pasiūlymo atsisakė. 1828 m. tapo Karaliaučiaus universiteto Teologijos fakulteto primarijumi (pirmuoju profesorium).

Liudviko Rėzos sudaryto lietuviškų dainų rinkinio naujo 1843 m. leidimo antraštinis lapas

Tarp daugybės Liudviko Rėzos darbų minėtinas 1825 m. Karaliaučiuje išleistas pirmasis lietuviškų dainų rinkinys „Dainos, oder Littauische Volkslieder“ bei tais pačiais metais išėjęs gimtajam kraštui skirtų vokiškų eilėraščių rinkinys „Prutena“ (pirmoji jo dalis buvo išleista dar 1809 m.). 1825 m. pasirodė ir Liudviko Rėzos parengtas lietuviškas Prūsijos bažnyčios naujosios agendas leidimas.

1829 m. Liudvikas Rėza buvo išrinktas Prūsijos bažnytinės konsistorijos nariu. Jos pavedimu parengė ir 1834 m. išleido dviejų dalių presbiteriologiją – enciklopedinio-biobibliografinio pobūdžio leidinį apie nuo Reformacijos laikų Rytų ir Vakarų Prūsijoje tarnavusius evangelikų dvasininkus.

1819–1840 m., su pertraukomis, Liudvikas Rėza buvo Karaliaučiaus universiteto Teologijos fakulteto dekanas, o 1820–1831 m., su pertraukomis, – Karaliaučiaus universiteto vicerektorius (faktinis universiteto vadovas, nes rektoriumi titulavosi pats karalius). Pelnė tris valstybinius karaliaus apdovanojimus: 1814 m. – medalį už pasižymėjimą kare, 1818 m. – aukso medalį už nuopelnus, 1840 m. – IV laipsnio Raudonojo Erelio ordiną už ilgametę akademinę ir kūrybinę veiklą.

Pašlijus sveikatai, Liudvikas Rėza mirė Karaliaučiuje 1840 m. rugpjūčio 30 d. 7-ą valandą vakaro, eidamas šešiasdešimt ketvirtuosius metus. Iškilmingai palaidotas rugsėjo 14 d. Knypavos kapinėse prie Brandenburgo vartų. Antkapyje buvo iškaltas moto: *Tikėk, dirbk dorai aukštesniam gėriui*. Pietiniame šone pavaizduota atversta Biblija ir užrašas gotišku šriftu lietuvių kalba: *Tai esti visas Šventas Raštas*. Šiauriniame surašyti kitų trijų žymiausių Liudviko Rėzos parengtų knygų pavadinimai: *Dainos, Donaleitis Jahreszeiten, Prutena*. Kapavietė ir pačios kapinės buvo sunaikintos po 1945 m., kraštą užėmus Sovietų Sąjungai.<...>

Minint Liudviko Rėzos gimimo 200-ąsias metines, ant Skirpsto kopos Pervalkoje, netoli jo gimtojo, smėlio užpustyto, Karvaičių kaimo vietos, 1975 m. buvo pastatyta tautodailininko Eduardo Jonušo (1932–2014) sukurta medinė Liudviko Rėzos skulptūra (atnaujinta 2010 m.). 1994 m. Juodkrantėje Liudviko Rėzos atminimą įamžino Arūno Sakalausko iškalta akmens skulptūra.

2005 m. Liudviko Rėzos paminklas pastatytas Kaliningrade, čia įrengtas jo vardo skveras – penkių didžiųjų Lietuvos miestų ir LR kultūros ministerijos dovaną 750 metų Karaliaučiaus įkūrimo proga (skulptorius Arūnas Sakalauskas, architektas Ričardas Krištopavičius).

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas 2009 m. pradėjo rengti spaudai Rėzos „Raštų“ seriją (sudarytoja dr. Liucija Citavičiūtė). Nuo 2011 m. jau išleisti penki tomai.

Pagerbiant iškiliojo kraštiečio atminimą, jau dvylika metų kasmet skiriama 2008 m. Neringos savivaldybės tarybos įsteigta Martyno Liudviko Rėzos vardo premija už Kuršių nerijai reikšmingą veiklą mokslo, švietimo, etninės kultūros ir kultūros paveldo puoselėjimo, leidybos, klasikinių bei šiuolaikinių menų, literatūros, liaudies meno srityse bei už iniciatyvas, populiarinančias Kuršių neriją. Premija teikiama sausio mėnesį, minint Liudviko Rėzos gimimo dieną, Juodkrantės evangelikų liuteronų bažnyčioje.

2021 metų premija skirta archeologei habil. dr. Rimutei Rimantienei. Užsitęsęs dėl pandemijos paskelbtam karantinui, dvyliktoji Martyno Liudviko Rėzos vardo premija lauratei 2021 m. sausio 9 d. buvo įteikta virtualiai.

Jokūbas Morkūnas – LDK kultūros veikėjas

(apie 1550-1611)

Viena iš statomo paminklo *Reformacijos ir lietuvių raštijos pradininkams* stelų bus skirta LDK kultūros veikėjui – spaustuvininkui, vertėjui Jokūbui Morkūnui atminti.

Pirmasis žinomas lietuvis spaustuvininkas, knygrišys ir knygų pirklys buvo Vilniaus miestelėnas Jokūbas Morkūnas.

J. Morkūno kilmė nėra nustatyta. Dokumentų, patvirtinančių jo gimimo datą ir vietą kol kas nesurasta. Prof. dr. I. Lukšaitė rašė, kad galėjo būti kilęs iš Markovo – Ašmenos pavieto miestelio, minimo nuo 1486 metų, arba Žiupronių dvaro valdų (irgi Ašmenos pavietas), kur tuo metu buvo Morkūnų kaimas. Kiti spėja, jog gal kilęs iš Gardino srities.

Manoma, kad studijavo Karaliaučiuje, ten pramoko spausdinimo, taip pat ir vertimo meno. Pirmosios žinios apie jį kaip amatininką, pirklių pasirodo 1575 metais.

1592-1607 metais J. Morkūnas Vilniuje jau turėjo spaustuvę, taip pat ir knygrišyklą, kuri Vilniuje veikė 1575–1602 metais. Žinomos net kelios J. Morkūno prabangiai įrištos knygos, rodančios jo meistriškumą, gerą skonį.

Spausdino ir platino evangelikų reformatų ir liuteronų religinius, poleminius, politinius, proginus leidinius.

Žinoma, kad 1597 metais J. Morkūnas skundėsi teismui, jog vienas Vilniaus akademijos studentas kėsinęsis į jo gyvybę. Manoma, kad būtent jėzuitų studentai tarp 1607 ir 1611 metų ir sunaikino jo spaustuvę, kurios nebeatkūrė.

Didžiąją savo gyvenimo dalį gyveno ir dirbo Vilniuje. Buvo Vilniaus reformatų Sinodo spaustuvininkas, dirbęs reformatų Bažnyčios reikmėms, vienas veikliausių Vilniaus reformatų bendruomenės narių. Jo darbą rėmė ne vienas to meto didikas: Smolensko vaivada Jonas Abramavičius, bajorai Jonas Šemėta, Mikalojus Franckevičius Radziminskis, Jonas Šveikovskis, Jonas Sicinskis, Žeimių dvaro savininkė Darata Zavišienė, Pašuvio ir Šiluvos savininkė Sofija Vnučkienė. Pats save Morkūnas įvardijo Kristupo Radvilos Perkūno dvariškiu ir tarnu. Knygose jis pasirašinėdavo įvairiomis kalbomis: *Jacobus Marcovicus*, *Jacob Markowicz*, *Jokūbas Morkūnas*, *Jakobus Markowitz*.

J. Morkūnas savo spaustuvėje išleido daugiau kaip 25 knygas lietuvių, vokiečių, lotynų, lenkų kalbomis. Dveiose knygose pažymėta, kad jos išleistos Žeimiuose ir Upytėje, tačiau nėra jokių duomenų, kad ten būtų buvę spaustuvių.

J. Morkūno spaustuvėje 1594 metais buvo išleista žymaus tautinės lenkų literatūros darbuotojo – rašytojo, poeto, prozininko, vertėjo – reformato Mikalojaus Rėjaus (1505-1569)

Paminklas Reformacijai Vilniuje

Vilniuje, Reformatų skvere, priešais Reformatų bažnyčią, baigiančią skaičiuoti antrą šimtmetį (1835-07-21), kyla paminklas „Reformacijos ir lietuviškos raštijos pradininkams“, kur nuo pilonų savo motinos kalba prabils iš knygų antraštinių puslapių lietuviškos raštijos pradininkai liuteronai: Martynas Mažvydas, Abraomas Kulvietis, Stanislovas Rapolionis, Baltramiejus Vilentas, Jonas Bretkūnas ir reformatai: Merkelis Petkevičius, Jokūbas Morkūnas bei reformatų teologas Andrius Volanas, kunigaikščiai Mikalojus Radvila Juodasis ir Mikalojus Radvila Rudasis.

Jie sugebėjo kūrybiškai pasinaudoti lietuvių, vokiečių, lenkų, čekų kultūrų sąveikos teikiamomis galimybėmis ir kūrybiškai dėjo Naujųjų laikų mūsų kultūros pagrindus. Vieni skelbė visuomenės sandaros modernizavimo idėjas, kiti gynė Tėvynę diplomatija ir ginklu, tretieji kantriai dirbo kurdami lietuvių raštiją ir naujus lietuvių kalbos klotus.

Paminklą užbaigti tikimasi per kelis ateinančius metus. Kad tai įvyktų, *Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugija* kviečia visus, neabejingus iškilioms mūsų kultūros asmenybėms, prisidėti lėšomis prie paminklo statybos.

Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugija

Įmonės kodas 190763313

AB SEB bankas, sąskaita LT69 7044 0600 0090 8619

Paminklui

„Reformacijos ir lietuviškos raštijos pradininkams“

Lenkiška postilė (Postilla polska). (Vilniaus reformatų bažnyčioje, iki jos perdarymo kino teatru, kabojo jam skirta atminimo lenta).

1600 metais J. Morkūnas išleido tos M. Rėjaus *Postilės* lietuvišką vertimą *Postilla lietuviška* – didžiausią ligi tol LDK išspausdintą lietuvišką knygą. 778 puslapių leidinys ir šiais laikais atrodo įspūdingai. Ji gerokai didesnė nei kataliko Mikalojaus Daukšos *Postilė*. Ši knyga dažniausiai ir vadina ma *Morkūno Postilė*. Lėšų jai išleisti davė Žemaitijos bajorė, reformatų rėmėja Sofija Mitkevičiūtė-Vnučkienė. Manoma, kad dalį teksto išvertė pats Morkūnas. Be evangelijų, pamokslų, yra eilių, prakalba, Katekizmas. Antraštinio lapo vinjetė parinkta tokia pat kaip ir Daukšos *Postilės* – dėl kontrreformacijos fanatikų suklaidinimo. Išėivijos lietuvių kultūros darbininkas reformatas Jokūbas Kregždė knygoje *Lietuvos reformatų raštija* rašo, kad tarpukario nepriklausomoje Lietuvoje pas kai kuriuos ūkininkus reformatus dar galima buvo surasti J. Morkūno išleistą *Postilę*, kurios pilnas pavadinimas – *Postilla lietuviszka, tātáy est Išguldímás prástás ewángeliu ant kožnos nedielios ir szwentes per wisus metus, kurios págal buda sená bázniczióy Diewá est skáitomos*.

D. Gudliauskienė

Latvių ir lietuvių sienai – 100 metų

Latvių ir lietuvių sienos demarkacijos istorija siekia 1921 metus.

1918 m., susikūrus nepriklausomoms Lietuvos ir Latvijos valstybėms, Lietuva neturėjo priėjimo prie jūros. Palanga ir apylinkės, 1819-1921 m. priklausiusios Kuršo gubernijai, atiteko Latvijai. Remiantis etnografiniu principu buvo siekiama pakoreguoti Lietuvos sienas Kuršo gubernijoje. Tarpvalstybiniam sienų ginčui spręsti abi šalys, tarpininkaujant D. Britanijos misijos Baltijos šalyse vadovui S. Talensui, Rygoje, 1920 m. rugsėjo 28 d. pasirašė arbitražo sutartį sienai nustatyti. Superarbitru abiejų šalių sutikimu buvo patvirtintas Džeimsas Jangas Simpsonas (angl. *James Young Simpson*, 1873-1934) – škotas, rašytojas, teologas, Edinburgo universiteto gamtos mokslų profesorius, dirbęs D. Britanijos užsienio reikalų ministerijoje.

Komisijos nariais iš Lietuvos pusės – prezidentas (tuomet jau buvęs) Antanas Smetona ir Lietuvos reformatų Bažnyčios kuratorius Martynas Yčas. Komisija darbą pradėjo 1920 m. gruodžio 29 dieną. 1921 m. kovo 20 d. buvo priimtas Simpsono sprendimas: atiduoti Palangą Lietuvai galutinai ir neskundžiamai. 1921 metais buvo pasirašyta tarpvalstybinė Lietuvos-Latvijos sienos sutartis.

Lietuva įvertino J. Y. Simpsono nuopelnus: jam buvo įteiktas Lietuvos Gedimino ordinas, o Palangoje, netoli centro, Simpsono garbei pavadinta gatvė. Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas Biržuose 1932 m. išrinko Džeimsą Jangą Simpsoną Garbės kuratoriumi.

InfoRef_LT

Prof. J. Y. Simpsono kalba, pasakyta 1932 m. Evangelikų Reformatų Sinode Biržuose

Laimingas esu, kad galiu dalyvauti jūsų Sinodo posėdžiuose. Turiu garbės perduoti širdingiausias linkėjimus nuo presbiterionų susivienijimo, kurio aš esu pirmininkas, ir nuo Škotijos bažnyčios, kurios esu Komiteto narys, ir nuo Pasaulinio susivienijimo tarptautiniam draugiškumui per bažnyčias platinti ir nuo Pasaulio brolybės federacijos, kurios aš esu pirmininkas.

Aš išvardijau visas šias organizacijas, norėdamas parodyti, kad jūs esate ne vieni. Visos mano išvardytos organizacijos žino jūsų Bažnyčią ir meldžiasi už jus.

Aš važiuodamas į šį kraštą, aplankiau Sinodus Prancūzijos ir Belgijoje. Su džiaugsmu galiu konstatuoti, kad kiekviename Sinode radau didelį dvasios pakilimą ir pasiryžimą dirbti.

Gyvename sunkiais laikais. Visame pasaulyje krizė. Mes žiūrime į ateitį ir matome Dievo ranką. Jis mus moko.

Photo: James Bacon & Sons, Edinburgh

J. Y. Simpson

Pasaulis per daug buvo sumaterialėjęs. Žmonės tesirūpina vien materialinėmis gėrybėmis. Tiesa, Dievas laimina žmogaus dovanas. Jis nenori varžyti žmogaus valios. Bet žmogaus sukrautus turtus Dievas per naktį gali pražudyti. Sunkesniais gyvenimo momentais žmogus pradeda galvoti, kam ir dėl ko jis gyvena. Ir dabar ekonominės krizės metu, kiekvieno krašto žmonės labai giliai galvoja ir begalvodami pradeda suprasti, kad jie kenčia dėl to, kad jie buvo nutolę nuo Dievo. Jie buvo pasidarę per daug išdidūs. Pakilus technikai, žmogus galėjo pradėti diriguoti gamtos jėgoms. Jis mano apsieisiant be Dievo pagalbos. Tokia išdidi dvasia reiškiasi ne tik moksle, bet ir mene. Senovės Graikijoje tada mokslas ir menas žydėjo, kai graikai dievais tikėjo ir juos garbino. Puikiausios šventovės ir kiti gražiausi architektūros kūriniai sukurti graikų tikėjimo pakilimo laikais.

Dabar pasaulis jaudinasi matydamas, kad jį kažkas kontroliuoja. Žmonės nenori, kad kraštą valdytų aukštesnė jėga. To nenoro padarinys yra dabartinės gyvenimo sąlygos pasaulyje. Aš tikiu, kad pasaulis yra Dievo. Jis nepaliks pasaulio be savo globos. Jis padės mums save surasti ir prie Jo priėti. Tie, kurie tiki Jėzų Kristų ir Dievą, turi bendradarbiauti. Jie turi žinoti ir suprasti, kad kiekvienas žmogus turi savo paslapčių, bet visų bendra paslaptis yra Dievo meilė. Mes visi priklausome nuo Dievo. Todėl mes turime juo pasitikėti.

Tegul Dievas laimina Jūsų Bažnyčią. Atsiminkite, kad jūs turite draugų visame pasaulyje. Aš esu labai laimingas, kad galėjau su jumis susitikti ir į jus prabilti.

„Sėjėjas“ 1932 m. Nr. 14(155). Kalba netaisyta

Ivykių apžvalga

Sveikiname LRIKD garbės pirmininką Sigitą Kregždę

Jašinsko ir Aleksandro Balčiausko suteiktos teologinės žinios bei nuostatos išliko Profesoriumi visam gyvenimui.

Prof. SIGITAS KREGŽDĖ gimė 1930 m. gruodžio 24 d. Smaliečiuose, Papilio valsčiuje. Mokėsi Papilio vid. mokykloje. 1954 m. baigė Vilniaus pedagoginio instituto Pedagogikos ir psichologijos fakultetą, 1957 m. – aspirantūrą Kijevo universitete, 1959 m. apgynė pedagogikos mokslų kandidato disertaciją iš psichologijos (*dabar daktaro*), 1983 m. – psichologijos mokslų daktaro (*dabar habilituoto daktaro*). 1954–2002 m. Vilniaus pedagoginio instituto (nuo 1991 m. *Vilniaus pedagoginis universitetas*) dėstytojas, 1959–1979 m. ir 1983–1989 m. instituto Psichologijos katedros vedėjas, nuo 1985 m. profesorius. Skaitė paskaitas Erfurto, Vroclavo, Maskvos, Sankt Peterburgo, Kijevo, Odesos, Rygos, Tartu, Tbilisio, Alma Atos, JAV (Vašingtono, Niujorko, Filadelfijos, Pitsburgo) universitetuose. 1973–1983 m. Visuomenės profesinio orientavimo instituto direktorius, 1962 m. žurnalo *Pedagogika ir psichologija*, 1980–1991 m. žurnalo *Psichologija* atsakingasis redaktorius. Nuo 1992 m. Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pirmininkas, nuo 2013 metų – jos Garbės pirmininkas.

InfoRef_LT

Dovana chorinės muzikos mylėtojams

2020 metų pabaigoje, gruodžio 24 dieną, gražią 90-ies metų sukaktį šventė Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos bei kitų Lietuvos draugijų garbės pirmininkas, žymus Lietuvos pedagogas ir mokslininkas, psichologijos prof. habil. dr. Sigitas Kregždė, reformatas iš Biržų krašto, Papilio valsčiaus Smaliečių kaimo ūkininkų sūnus.

LRIKD valdyba, sveikindami dr. SIGITĄ KREGŽDĘ, rašė: *Profesorius ir telkė, ir vedė į priekį... daug prasmingų visuomeninių kultūros ar kitų draugijų jau baigė savo misijas, o Reformacijos draugija tebeveikia ir atlieką naujus darbus, siūlo ir įgyvendina prasmingus sumanymus – jie svarbūs Draugijai, Vilniui, Lietuvai...*

Draugijos viena iš svarbiausių šio meto veiklų – paminėklo *Reformacijai ir lietuvių raštijos pradininkams* pastatymas Vilniaus Reformatų skvere, priešais istorinę Reformatų bažnyčią. Tai bus ne tik Lietuvos raštijos pirmųjų darbininkų atminties išsaugojimas, Reformacijos – tiek daug davusios Lietuvos visuomenės ugdymui – priminimas, bet ir istorijos, kultūros mokykla po atviru dangumi. Skvere galės skambėti sakrali muzika, giesmė, bus atminimo vieta išėjusiems žymiesiems mūsų protėviams, jų pastangų ir pasiekimų įamžinimas.

Prof. **Sigitas Kregždė** didžiuojasi, kad Jo senelis iš motinos pusės Martynas Ajutis (1861–1936) buvo reformatų Bažnyčios kuratorius, kad Jį tikybos mokė kunigas Mykolas Frankas, kuris buvo ne tik dvasiškis, bet ir geras pedagogas. Papilio klebono kun. M. Franko, taip pat kunigų Povilo

Nors pandemija ir ją lydintys suvaržymai gerokai apribojo meno kolektyvų veiklą bei kultūrinę iniciatyvą, kviečiame pasidžiaugti metų sandūroje dienos šviesą išvydusia kompaktine plokštele ir chorinės muzikos natų rinkiniu ***Muzika Reformacijai***.

Tai projektas, kuriuo siekta į vieną vietą surinkti ir apibendrinti chorinės muzikos iniciatyvas, skirtas paminėti Reformacijos 500 metų jubiliejų Europoje ir Lietuvoje (1517–2017).

Tiek M. Liuteris ir vokiškosios reformacijos atstovai, tiek Jonas Kalvinas ir šveicariškieji reformatai siekė, kad nė vienas pamaldų dalyvis neliktų tik stebėtojas, o visi galėtų jose dalyvauti – giedoti, kad giedotų visa bendruomenė. Be to, reformuotai krikščionybei reikėjo ir kitokios muzikos – giesmių nacionalinėmis kalbomis.

Projekto *Muzika Reformacijai* išskirtinumas – religinė muzika chorui lietuvių kalba. Tad Lietuvos chorinės muzikos lobynus papildė, ko gero, vienintelis iki šiol mūsų amžininkų – muzikos kūrėjų bandymas prisiliesti prie lietuviškosios Reformacijos tekstų. Tai tarsi įrodymas, kad Martyno Liuterio iniciatyva užgimusi bendruomeninio giedojimo tradicija yra labai vertinga ir tęstina.

Kompaktinėje plokštelėje įrašyta 15 kūrinų, o natų leidinyje pateiktos 8 naujos kompozicijos chorui, kurių autoriai plėtojo, aranžavo, interpretavo senąsias protestantiškas giesmes. Jų užmojis – naujai pažvelgti į Reformacijos laikotarpiui būdingą giedojimo tradiciją, atspindi pačią Reformacijos esmę – Dievo Žodžio skelbimą ir žmogaus atsaką į jį.

Skirtinguose Reformacijos 500-čio minėjimo projektuose gimusias giesmes kūrė V. Augustinas, G. Svilainis, J. Tamulionis, G. Venislovas ir L. Vilkončius. Kompaktinėje plokštelėje Šiaulių valstybinis kamerinis choras *Polifonija* (dir. P. Vanžodis, L.V. Lopas) ir vokalinis ansamblis *Draugiški projektai* (dir. L. Balandis, M. Zapolskaitė) atlieka ne tik naujai aranžuotas giesmes, bet ir kompozitoriaus L.V. Lopo kruopščiai atkurtas, naujai mišriam chorui ir vargonams pritaikytas senąsias liuteronų giesmes iš rinkinio *Septynios liuteronų giesmės*.

Ekumeniniu tapusį projektą inicijavo ansamblis *Draugiški projektai*, Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčia, Vilniaus evangelinė bažnyčia ir Lietuvos evangelikų liuteronų bažnytinės muzikos sandrauga, parėmė Lietuvos kultūros taryba bei privatūs asmenys.

Leidėjų informacija

Valdovų rūmuose – kunigaikščių Radvilų medaliai

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų muziejuje, kaip savaitės eksponatai, buvo demonstruojami medaliai, skirti kunigaikščiams: Mikalojui Radvilai Juodajam (1515–1565) ir Jonušiui Radvilai (1612–1655) bei jo dėdės Jonušo Radvilos (1579–1620) ir Elžbietos Sofijos Hohencolern (1589–1629) porinis vedybų (1613 m.) medalis.

Medalių kopijas, 2014 m. sukurtas lenkų medalininko Ježio Panasiuko, Valdovų rūmams 2017 m. padovanojo kunigaikštis Motiejus Radvila (Maciej Radziwiłł, Lenkija).

Mikalojaus Radvilos Juodojo (1515–1565) medalio averse matyti rūsčios veido išraiškos Mikalojaus Radvilos Juodojo, profiliu pasisukusio į kairę pusę, biustas. Kunigaikštis pavaizduotas su šarvais, maža gofruota apykakle.

Medalio reverse centre – Radvilų simbolis *Erelis su herbais*. Virš herbo matyti trys riterio šalmai, puošti karūnomis, virš kurių pasikartoja heraldinis Erelis, laikomas iš kairės pusės liūto, o iš dešinės – grifono.

Jonušo Radvilos (1515–1565) medalis buvo nukaltas 1653 m. jo tapimo Vilniaus vaivada proga.

Medalio averse matyti ant žirgo sėdintis Jonušas Radvila, vilkintis sarmatiško stiliaus drabužį, su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didžiojo etmono buože. Greta jo pavaizduoti iš abiejų pusių žygiuojantys kariai su alebardomis. Antrame medalio averso plane – Vilniaus miesto vaizdas.

Medalio reverse vaizde matyti Radvilų rūmai Vilniaus mieste. Virš jų pavaizduotas Radvilų giminės *Erelis su kalaviju*, naguose laikantis herbų. Antrame kompozicijos plane – Trijų Kryžių kalnas ir Vilniaus Aukštutinė pilis.

Jonušo Radvilos ir Elžbietos Sofijos porinis vedybų medalis buvo sukurtas 1617 m. garsaus to meto medalininko Jono Trilnerio, nuo 1610 m. dirbusio Vilniaus monetų kalykloje.

Medalio averse pavaizduotas kunigaikštis Jonušas Radvila (1579–1620) pasisukęs profiliu į dešinę pusę, pasipuošęs tuo laiko madinga gofruota apykakle iš nėrinių, su šarvais, pečius apsigobęs mantija.

Medalio reverse – kunigaikštienė Elžbieta Sofija Hohencolern-Radvilienė (1589–1629) su aukšta puošnia apykakle, galvos apdangalu ir papuošalais, pasisukusi profiliu į kairę pusę.

www.valdovurumai.lt

Naujos ekspozicijos Kėdainiuose

Kėdainių krašto muziejuje parengtos net keturios naujos ekspozicijos, šiuolaikiškai atskleidžiančios turtingą miesto istoriją, supažindinančios su iškiliomis Kėdainių krašto asmenybėmis.

Viena iš parengtų keturių ekspozicijų pasakoja apie Kėdainių miesto savininkus, ne tik Radvilas, valdžiusius Kėdainius XVII a., bet ir kitas didikų gimines: Kiškas, Sulzbachus, Sapiegas, Ostrogiškius – Kėdainių savininkus nuo XV a. vidurio iki XIX a. pradžios.

Rengiant parodą, buvo bendradarbiaujama su geriausiais Radvilų ir Kėdainių istorijos tyrinėtojais profesoriais Deimantu Karveliu bei Aivu ir Raimonda Ragauskais.

Apžiūrėti ir įvertinti naujų ekspozicijų muziejus žada lankytojus pakviesti iš karto po karantino.

www.kedainiumuziejus.lt

Į VDU sugrįžo latvių studentų dovanota bronzinė Atminimo lenta

1932-aisiais Vytauto Didžiojo universitetui (VDU) minint įkūrimo dešimtmetį, Latvijos studentai Lietuvos universitetui įteikė neeilinę dovaną – dviejų šalių draugystę įprasminančią bronzinę Atminimo lentą su latvišku užrašu: *Mūs vienuo kuopējs gars un vienas asinis* (*Mūs vienija bendra dvasia ir vienas kraujas*). Ši Lenta Antrojo pasaulinio karo metais buvo dingusi, bet laimingo atsitiktinumo dėka, praėjusių metų (2020 m.) rudenį ji sugrįžo ten, kur jai ir vieta – į VDU. Vienas šios paieškos organizatorių, VDU Letonikos centro įkūrėjas, profesorius, dr. Alvydas Butkus teigia, jog yra svarbu puoselėti šių dviejų baltų tautų – lietuvių ir latvių – draugystę. *Reikia skleisti žinią apie Latvijos ir Lietuvos ryšius... Slavy, germanų tautos turi didelį pasirinkimą, su kuo gali bendrauti – jų yra daug. Bet mes pasirinkimo nebeturime, iš mūsų – baltų – likome tik lietuviai ir latviai. Todėl privalome bendrauti vieni su kitais ir neužmiršti puoselėti ryšių*, – sakė Atminimo lentos suradimo ir sugrįžimo į VDU proga prof. dr. Alvydas Butkus.

www.vdu.lt

Kauno bažnyčia

Kauno bažnyčios Mažoji salė

Prieš 2 metus – 2019 m. balandžio 27 d. iškilmingai šventos Kauno reformatų bažnyčios pastato atgavimo Padėkos pamaldos. Po 80 metų reformatai vėl tapo pilnateisiais šeiminingais. Žodis *šeimininkai* ne tik suteikė džiaugsmą, pasididžiavimą, bet ir įpareigojo rūpintis, puoselėti atgautą neįkainojamą turtą – bažnyčią, pastatytą tėvų, senelių aukomis.

Per dvejus metus parapijiečių jėgomis nemažai padaryta: naujai uždengtas bažnyčios bokšto stogas, suremontuota Mažoji salė, kurioje žiemą buvo laikomos pamaldos, įrengtas pritaikytas neįgaliesiems WC, įgarsinta patalpa tėvams su mažais vaikais, kad galėtų „neakivaizdžiai dalyvauti“ pamaldose, ir kiti smulkesni darbai.

Inf. „Reformatų žinia“.

IŠĖJO AMŽINYBĖN

Jei gyvename – Viešpačiui gyvename, jei mirštame – Viešpačiui mirštame. Taigi ar gyvename, ar mirštame, esame Viešpaties. (Rom 14,8)

Zelma Mikalajūnaitė-Jodinskienė

1927-02-05–2021-03-08

2021 m. kovo 8 dienos ankstų rytą tyliai užgėso viena aktyviausių Kėdainių ev. reformatų parapijos narių, jos siela, atkūrėja, organizatorė, Lietuvos Reformatų Sinodo Garbės kuratorė Zelma Mikalajūnaitė-Jodinskienė. Didžiai gerbiama ir mylima reformatė, mokėjusi ir paguosti, ir pabarti, į kurią visi kreipdavosi tiesiog vardu – mūsų Zelma.

Zelma Mikalajūnaitė gimė 1927 m. vasario 5 d. Kėdainių priemiestyje – Janušavoje, reformatų Onos (merg. Skudrickaitė) ir Mykolo Mikalajūnų šeimoje vyriausia dukra, po jos gimė sesuo Alma ir brolis Mykolas, LERB kuratorius, buvęs Sinodo prezidentas, miręs 2012 metais. Tėvai, seneliai ir proseneliai buvo giliai tikintys evangelikai reformatai. Kėdainiai tarpukariu jau neturėjo nuolatinio kunigo, atvažiuodavo kartą per mėnesį laikyti pamaldų dažniausiai dvasininkas iš Kelmės. Krikšto dokumentuose įrašyta: 1927 metais pakrikštijo kun. Konstantinas Kurnatauskas. Konfirmuota 1942 m. – vokiečių okupacijos metais – kun. Adomo Grybės Švobiškio bažnyčioje. Iš Švobiškio krašto buvo kilusi mama.

Šeima Pirmosios nepriklausomos Lietuvos laikais gyveno netoli Reformatų bažnyčios, tad kai vykdavo joje pamaldos, visa šeima eidavo melstis. Tėvas prižiūrėjo bažnyčios aplinką: šventorių, gatvę, o kai buvo laikomos pamaldos, turėjo ir pareigą – minti vargonų dummies. Kai tėvas negalėdavo ar susirgdavo, šio darbo imdavosi paauglė Zelma. Minti dummies – darbas ir suaugusiam nelengvas, tad mergaitė gerokai pavargdavo. Kaip ir visi to meto nepasiturinčių tėvų vaikai, baigė tik keturklasę pradžios mokyklą. Nors mokslai sekėsi, toliau tėvai neleido. Bet buvo guvi, daug ko pramoko pati, laisvai kalbėjo lenkiškai. Tos kalbos išmoko bendraudama, žaisdama su vaikais. Kėdainiuose parduotuvėse, turguose vyravo lenkų kalba, tad mažoji Zelma *vertėjaudavo* motinai, kuri iš užsispyrimo ta kalba nekalbėjo.

1948 metais ištekėjusi už Vilio Jodinsko, Zelma persikėlė gyventi į Joniškėlį. Bet maždaug po metų vyrą areštavo, tad Ji grįžo pas tėvus, tuomet gyvenusius Paobelėje. Ten 1950 m. gimė dukra Vitalija, kurią auginti padėjo motina. Grįžo vyras, 1957 m. gimė sūnus Rimantas. Zelma dirbo kolūkyje melžėja,

brigadininke. Darbas buvo sunkus: išeidavo į darbą penktą rytą, grįždavo dešimtą vakare. Bet gyvenimu nesiskundė. Į viską žiūrėjo optimistiškai, gera nuotaika užkrėsdama ir kitus.

Antrojo gyvenimo pusėj, kai jau vaikai buvo užauginti, Lietuva vėl tapo nepriklausoma, Zelma energingai įsijungė į bažnytinį gyvenimą, buvo viena aktyviausių Kėdainių parapijos atgaivintojų. Rūpinosi bažnyčia, kvietėsi dvasininkus laikyti pamaldų, juos priimdavo, pamaitindavo, dažnai savo namuose nakvynę suteikdavo. Džiaugėsi, kai, teologijos mokslus baigęs Varšuvoje, į Kėdainius atvažiavo kunigauti jaunas dvasininkas Rimas Mikalauskas. Jis Kėdainių bažnyčioje buvo ordinuotas diakonu, o po metų – kunigu. Su kun. Rimu išliko šilti, bičiuliški ryšiai ir jam išsikėlus kunigauti į Biržus.

Kad į kunigystės kelią pasuko dabartinis gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius – irgi ne be Zelmos padaršinio.

Būdama aktyvi Kėdainių parapijietė, dalyvaudavo LERB Sino-duose, kol jaunesnė – delegate, paskui priprašydavo sūnaus nuvežti nors į iškilmingas Sinodines pamaldas Biržuose. Matydavome Ją ir Dubingiuose – tradicinėje reformatų kunigaikščių Radvilų pagerbimo šventėje rugsėjo pirmą šeštadienį, buvo Ji ir Vilniaus reformatų bažnyčios atgavimui skirtose iškilmingose pamaldose 2012 m. spalio 28 dieną.

2017 metais LERB Sinodas Zelmai Jodinskienei suteikė Garbės kuratorės vardą.

Pasiligojusi ir visam laikui prikaustyta prie lovos, vis vien *nepaleido parapijos vadžių iš rankų*, domėjosi ne tik parapijos, bet ir visos Lietuvos reformatų reikalais. Dukrai Vitalijai, prižiūrėjusiai Ją, *komanduodavo*, ką turi atlikti Bažnyčios labui. Auklėjo savo abu vaikus reformatų dvasioje, mokė tikėjimo tiesų, meilės Dievui ir Tėvynei. Tokia Ji liks mūsų atmintyje.

Reformatų Bažnyčios vardu, reikšdami užuojautą dėl skaudaus išsiskyrimo, dėkojame Dievui už brangią mūsų tikėjimo sesę ir meldžiame Jo paguodos likusiems artimiesiems ir visiems tikėjimo namiškiams.

*Lietuvos evangelikų reformatų gen. superintendentas
Kun. Raimondas Stankevičius*

Zelma Jodinskienė Sinode Biržuose 2007 metais

*In memoriam Daliai***Dalia Januševičiūtė-
Girdvilienė**

1938-11-12–2020-12-11

2020 m. gruodžio 11 d. eidama 83-sius metus staiga mirė viena aktyviausių Vilniaus reformatų parapijos narių **DALIA GIRDVILIENĖ**.

Netekome labai jautraus ir Bažnyčiai atsidavusio žmogaus, visa širdimi mylėjusio reformatų tikėjimą ir Bažnyčią.

Taip skambėtų oficialus pranešimas. O iš tikrųjų – mirė viena geriausių mano draugių Dalia Januševičiūtė-Girdvilienė. Su Ja mes kartu mokėmės Saulės gimnazijoje (*tada J. Janonio v. vid. mokykloje*) nuo aštuntos klasės. Dabar, kai galvoju apie Ją, pirmiausia matau mūsų – mergaičių klasę, Ją su sese Alina sėdinčias trečiame suole vidurinėje eilėje. Vienodai apsirengusias, vienodai susipynusias kasas. Visada stropiai pasiruošusias pamokoms, visada besistengiančias viską nepriekaištingai atlikti.

O kaip neprisiminti mūsų klasės rengtų pasilinksminimų – vakarėlių, kurių metu kiekviena juos rengianti klasė turėdavo paruošti meninę programą! Mums dėl to jokio vargo nebūdavo, nes daugelis mergaičių puikiai dainuodavo, šokdavo, deklamuodavo. O pagrindinis numeris visada būdavo Jų. Jos ne tik gerai derančiu duetu (Dalia sopranu, Alina puikios tembro altu) dainuodavo, bet ir grodavo: Dalia – mandolina, Alina – gitara. Labai visiems patikdavo Jų pasirodymai. O kas gali suskaičiuoti, kiek dainų Jos mokėdavo? Jos buvo neišskiriamos. Tik dabar netikėta mirtis Jas išskyrė... Reiškiu nuoširdžią užuojautą Alinai, nežinau kaip Ji išgyvens šią netektį...

Baigus mokyklą, mūsų keliai išsiskyrė, nors mokėmės Vilniuje: aš Vilniaus universiteto Fizikos-matematikos fakultete, o Dalia fiziką studijavo pedagoginiame institute.

Bet grįžkime į pačią pradžią. Sesės Alina ir Dalia gimė 1938 m. lapkričio 12 d. Biržų rajono Iškonių kaime giliai tikinčių ir atsidavusių Bažnyčiai reformatų Alinos Jakubėnaitės

ir Petro Januševičių šeimoje. Mergaitės buvo auklėjamos reformatiškoje aplinkoje, mama – puiki giedotoja, giesmės ir dainos skambėjo Jų namuose. Besimokydamos Biržuose, Jos gyveno „ant buto“ pas Katrytę Grynaitę, kuri irgi nuolat giedodavo namuose ir bažnyčios chore. Giedoti Jos nenustojo ir besimokydamos Vilniuje, todėl ir nėra mūsų *Giesmyne* giesmės, kurios Jos nemokėtų. Gal ir nereikia tuo stebėtis, juk Jų Mamos Tėvelio brolis buvo žymus reformatų kunigas Povilas Jakubėnas, ilgametis Lietuvos Reformatų Bažnyčios generalinis superintendentas.

Visada stebindavo Dalios nepaprastas darbštumas. Ką Ji darydavo – darydavo puikiai. Daugelį metų, kai būdavo vertinami kolektyviniai sodai, Dalios sodas visada būdavo pripažįstamas gražiausiu. Jos sodas vešėdavo, skėsdavo gėlėse, daržai džiugindavo derliumi.

Po Nepriklausomybės atkūrimo, mūsų Mamytės buvo vienos aktyviausių parapijos atkūrėjų. Nuo Jų stengdavomės neatsilikti ir mes. Džiaugėmės, kai prasidėjo pamaldos atgautoje bažnyčioje, kad galime giedoti mūsų gražiasias giesmes pamaldų metu ir Vilniaus reformatų *Giesmės* chore. Įrašėme laidotuvių giesmes, kurios iki šiol skamba apšėdų ir laidotuvių metu ir, vertinant muzikiniu požiūriu, geresnio įrašo nėra. Dalia labai išgyvendavo, jei bažnyčioje kas nors ne taip. O „ne taip“ buvo labai daug kas, ypač Bažnyčią užurpavus „netikriems pranašams“... Kas pasakys, kiek naktų dėl to negalėdavom užmigti...? Ji, kaip ir mūsų Mamos, labai rūpinosi, kad pamaldos būtų laikomos pagal Reformatų bažnyčioje nuo seno patvirtintą liturgiją, kad bažnyčia būtų tinkamai papuošta eilinėms pamaldoms ir įvairioms šventėms. Svarbiausia, kad puikiai išmanė, kaip tai turi būti padaryta. Dažnai to mokydavo mane, seniūnes, patardavo jauniems kunigams.

Ilsekis Ramybėje, mano miela Drauge. Tegul Tavo siela skrajos Aukštybės Viešpaties – mūsų Jėzaus Kristaus šviesoje.

Tave tikrai mylėjusi Renata Bareikienė

TAS LAIKAS*Tas Laikas – dar mūsų.**Tik keičias data.**Ir viltys vėl laimina**Rytmetį naują.**Lai tirpsta prie**Slenksčio įstrigus skriauda,**Nors atgailą – uždelstą žaizdą –**Dar maudžia.**Lai žvilgsnis lyg paukštis**Dar skrieja lengvai**Ir mintys lai grindžią takelį**Kelionei.**Įklokim į kalvą, kol galim, aukštai,**Pažvelgę suprasim – koks grožis! Prie kojų...*

Genutė Mikalajūnienė

2021 01 01

Pasilikite mano meilėje ir jūs duosite daug vaisių (Jn 15, 5-9)

Ekumeninės savaitės Lietuvoje apžvalga

Krikščionių vienybės aštuondienio pamaldas teko švęsti laikantis karantino ribojimų, bendraujant daugiausia virtualioje erdvėje. Įvairių krikščioniškųjų bendruomenių parengti vaizdo siužetai talpinti Lietuvos Biblijos draugijos feisbuke, specialioje paskyroje *Malda už krikščionių vienybę*, kitų bendruomenių tinkluose bei krikščioniškose interneto svetainėse. Tarptautinės bendruomenės „Chemin neuf“ Youtube kanalu transliuotiems vaizdo įrašams buvo parengti lietuviški titrai. Beje, Lietuvoje jau seniau žinoma su „Chemin

neuf“ susijusi Kanos šeimų bendruomenė, taip pat Lietuvoje veikianti „Chemin neuf“ jaunimo misija.

Šiemetinės Maldų už krikščionių vienybę savaitės medžiagą parengė Šveicarijoje įsikūrusi Grandchamp ekumeninė seserų bendruomenė. Vienybės savaitei, taip pat visiems 2021 metams parengta plati medžiaga: joje ir maldos bei meditacijos aštuonių dienų maldos kelionei. Pagal seserų praktikuojamą maldos tradiciją ekumenines pamaldas siūlyta skaidyti į tris dalis, vadinamąsias vigilijas. Tarp pasiūlymų buvo numatyta pavaizduoti vienybės siekį veiksmais bei gestais pagal IV a. gyvenusio vienuolio Dorotėjaus Gazečio meditaciją. Deja, šias pamaldų dalis, taip pat tiesioginius brolybės gestus šiemet teko atlikti mintyse. Vis dėlto krikščionių bendruomenės pasistengė pagal galimybes liudyti vienybės viltį per transliacijas perduotais linkėjimais, giesmėmis, mokymo žodžiu.

Lietuvos Biblijos draugijos vaizdo žinioje direktorė Vilhelmina Kalinauskienė priminė, kad pati LBD prieš 29 metus buvo įsteigta Maldų už krikščionių vienybę savaitės išvakarėse. Direktorė pristatė gražią dovaną šių metų ekumeninei savaitei: naujai išverstų Pauliaus laišku su plačiais komentarais leidimą. Ji džiaugėsi galimybe dirbti tokioje organizacijoje, kuri vienija krikščionis ne tik Biblijos vertimo bei leidybos darbais, bet taip pat siekia patarnauti visų Bažnyčių tikintiesiems įvairiomis iniciatyvomis. Svetainė www.manoBiblija.lt skirta norintiems nuodugniau studijuoti Biblijos vertimus bei papildomą medžiagą. LBD direktorė taip pat sakė, kad ekumeninė dvasia, draugiška ir

geranoriška nuotaika ypač juntama Biblijos draugijos valdybos posėdžių metu, kai susirenka įvairių Bažnyčių deleguoti nariai. Vaizdo žinioje žodį tarė LBD prezidentas, evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis, tai pat du viceprezidentai: ortodoksų kunigas Vitalijus Mockus ir pranciškonas kun. Ramūnas Mizgiris OFM.

Vilniaus Šv. Paraskevės ortodoksų parapijoje pamaldose už Bažnyčių tarnavo kun. Vitalis Dauparas. Beje, apie šią parapiją, kurioje ortodoksų Dieviškoji Liturgija švenčiama lietuvių kalba, plačiau pasakojama žurnalo „Artuma“ sausio numeryje.

Kitame vaizdo siužete žodį tarė Lietuvos evangelinių Bažnyčių bendrijos vadovas Gabrielius Lukošius, giesmė dailios virtualus evangelinių Bažnyčių choras.

Žodžiu ir giesmė sveikino taip pat metodistų Bažnyčios atstovai.

Katalikų Bažnyčios atstovų malda transliuota iš Vilniaus Šv. apaštalo Pilypo ir Jokūbo (dominikonų) bažnyčios. Maldai vadovavo LVK ekumeninių reikalų tarybos pirmininkas vysk. Darius Trijonis.

Ekumeninės pamaldos Kaune Švč. Trejybės (Seminarijos) bažnyčioje vyko per transliaciją maldos tiltu jungiantis su kitomis krikščioniškomis Bažnyčiomis bei bendruomenėmis. Pamaldos vyko pagal Grandchamp bendruomenės parengtą medžiagą suskirstant į tris vigilijas, transliuotas iš skirtingų bendruomenių maldos vietų. Į transliacijas Kauno arkivyskupijos ir *Delfi.lt* kanalais įsijungė beveik 40 tūkst. žmonių. <...>

Į maldos aštuondienio kelionę Kryžiaus meditacijomis bei kasdieniais vaizdo įrašais kvietė ir Šiluvos šventovė.

Šiomet Maldos už krikščionių vienybę programa buvo grindžiama Jono evangelijos 15 skyriaus tektais.

Vaizdo žinia, taip pat tekstu „Bernardinai.lt“ pasidalijo Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios katechetas, **Vilniaus parapijos dvasininkas Holgeris Lahayne**. Savo mokyme jis pasitelkė liuteronų teologo Dietricho Bonhoefferio mintis apie krikščionių bendrystės sampratą: tikinčiam žmogui reikia kito tikinčio brolio, kuris savo liudijimu perduotų Dievo Žodį. Taip įgyvendinamas Jėzaus įsakymas mylėti – nešant tikėjimo broliui Kristaus žodį ir padedant išsakyti jame.

„Bernardinai.lt“ dienraštyje gražiu bendrystės liudijimu draugaujant su kitų konfesijų krikščionimis dalijasi liuteronė Augustė Žičkytė: jai krikščionių vienybės savaitė tęsiasi ištisus metus.

Kauno arkivyskupija pasiūlė ypatingą iniciatyvą švenčiant Dievo Žodžio sekmadienį: šeštadienio vakarą per FB paskyrą, Youtube bei Delfi.lt kanalais buvo kviečiama dalyvauti Dievo Žodžio sekmadienio vigilijoje, kur buvo ištisai skaitoma Evangelija pagal Morkų. Lietuvos Biblijos Draugijai leidus buvo skaitomas dar neskelbtas naujas ekumeninio Evangelijos pagal Morkų vertimo tekstas.

Kastantas Lukėnas

Sutrumpinta iš www.vaticannews.va/lt

Lietuvos evangelinių bažnyčių bendrijos (LEBB) žiemos Sinodas

Broliškos Lietuvos evangelinių bažnyčių bendrijos (LEBB) žiemos Sinodas vyko virtualiai – „Zoom“ platformoje 2021 m. vasario 6 d.

Sinode buvo aptarta *Evangelinio Biblijos instituto* veikla. Institutas turi naują rektorių – šios tarnystės ėmėsi Vilniaus evangelinės bažnyčios pastorius Andrius Bernotas.

Sinodas taip pat nusprendė 2021 m. birželio 26-27 d. surengti Bendrijos *Vienybės šventę*, kuri gali vykti dalyvaujant fiziškai ir (arba) virtualiai.

Iš www.evangelija.lt informacijos

Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčios

INFORMACIJA

Daug laiko kantriai saugodamiesi netikėtai užklupusios pavojingos ligos padarinių, daugelis tikinčiųjų gyvai ir viešai nelankė Dievo Surinkimų. Apaštalas Paulius *Hbr 10,25* moko: ***Nepraleiskime savųjų susirinkimų, kaip kai kurie yra prarę, bet raginkime vieni kitus juo labiau, juo aiškiau išvelgiate besitariančią dieną.*** Reikia pripažinti, kad Vyriausybės paskelbto karantino metu praleidome daug pamaldų, negarbinome Viešpaties taip, kaip iki karantino buvome įpratę, nors ir turėjome priežastį: Pandemija, Covid'as, judėjimo ir susibūrimų ribojimai. Daugelis pamaldų laiku įsijungdavo išmaniuosius įrenginius ir bent taip stengėsi neapleisti Dievo Žodžio, klausė pamokslų, skaitė Bibliją, aukojo, šlovino ir meldėsi namuose.

Pandeminei situacijai gerėjant, mažėjant užsikrėtimų ir susirgimų statistikai, Vyriausybė švelnina karantino sąlygas. Atsižvelgiant į tai, Reformatų Bažnyčios vadovybė ragina grįžti į bažnyčias ir kiekvieną sekmadienį garbinti Dievą gyvai ir viešai.

Taip pat turime pripažinti, kad virusas niekur nedingo ir tikimybė užsikrėsti didelė, todėl parapijų klebonai (administratoriai) kartu su parapijų vadovybėmis įpareigojami pagal galimybes užtikrinti susirinkusių tikinčiųjų saugumą pamaldų metu.

Rekomenduojama:

Matomoje vietoje pakabinti, (pastatyti, padėti) instrukcijas apie higienos normų laikymąsi.

Bažnyčiose prie įėjimo, matomoje vietoje įrengti visiems lankytojams lengvai pasiekiamus rankų dezinfekavimo įrenginius.

Pamaldų metu užtikrinti 2 metrų atstumus tarp žmonių ir/ar šeimų (bendrų ūkių).

Pamaldų liturgijos metu rekomenduojama dėvėti kaukes. Kai nepavyksta išlaikyti 2 metrų atstumo tarp žmonių (įeinant, išeinant, prasilenkiant, pasisveikinant, atsisveikinant ir pan.) kaukių dėvėjimas privalomas.

Didesnėse parapijose, esant būtinybei, įvesti privalomą išankstinę registraciją.

Viešpaties Vakarienes šventimą parapijose pradėti nuo Velykų (2021 m. balandžio 4 d.).

Didesnėse parapijose iš anksto registruoti norinčius dalyvauti Viešpaties Vakarieneje ir/ar pamaldose.

Užsiregistravus daugiau nei galima norinčiųjų dalyvauti pamaldose ir Viešpaties Vakarieneje, pamaldas kartoti vėliau. Apie tai viešai paskelbti tik gavus informaciją.

Komunijos elementus dvasininkas privalo saugiai dalinti į komunikanto rankas. Prieš dalijant dvasininkas dezinfekuoja rankas pats ir dalindamas dvi veido apsaugos priemones.

Tarp komunikantų išlaikyti 2 m. atstumą.

Parapijų klebonai ir administratoriai, atsižvelgdami į vietinius bažnyčių, parapijų, tradicijų, įpročių ypatumus, gali savarankiškai, bet laikantis saugumo bei higienos, koreguoti pamaldų tarnautojų konkrečius veiksmus pamaldų metu.

Tiems, kurie neturi galimybės gyvai ir viešai dalyvauti pamaldose dėl asmeninės sveikatos, ribotų judėjimo galimybių, judėjimo tarp savivaldybių draudimo, ar kitų svarbių priežasčių, bus ir toliau transliuojamos pamaldos *Facebook'o* internetinėje platformoje Biržų, Vilniaus ir Kauno parapijų, Reformatų Bažnyčios puslapiuose bei FB grupėje *Reformatai*.

Jei ir toliau gerės pandeminė situacija, rekomenduojama po Velykų atnaujinti vaikų sekmadieninę mokyklėlę, Biblijos studijas, konfirmantų, jaunavedžių mokymus ir kitus bažnytinius užsiėmimus.

Reformatų Bažnyčios vadovybė ragina labai atsakingai elgtis, saugoti save ir savo artimą, kiekvieną tikėjimo brolių ir sesę, pasitikėti Viešpaties galybe, stiprybe ir išmintimi. Psalmininkas Dovydas liudija */Ps 28,7/*: ***VIEŠPATIS mano stiprybė ir mano skydas; mano širdis Juo pasitiki. Jis man padėjo, ir mano širdis džiūgauja, giesmė aš Jam dėkoju.***

InfoRef_LT

ISSN 2669-1841

VYR. REDAKTORIUS gen. superintendentas

kun. Raimondas Stankevičius

Redaktorė: Dalija Gudliauskienė

Leidiniui talkino:

Kęstutis Pulokas, Genovaitė Mikalajūnienė

Dizainas ir maketas Aušrinės Bareikytės Čizikienės

Tiražas 100 egz.

Redakcija:

Pylimo 20-13, Vilnius,

Konsistorijos raštinė Vilniuje

Tel. +370 69904137, +370 655 43678

Leidėjai straipsnius taiso ir trumpina savo nuožiūra

